

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Külgazdasági Stratégia

SZAKMAI VITAIRAT

2011. május

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
I. Bevezető	4
II. Helyzetelemzés	6
1. Világ gazdasági környezet.....	6
2. A magyar külkereskedelem jellemzői	7
2.1. A kkv-k szerepe az exportban	8
3. Közvetlen tőkebefektetések jellemzői.....	10
3.1 Külföldi közvetlen tőkebefektetés	10
3.2 Tőkekihelyezés	11
4. Külgazdasági eszköz- és intézményrendszer	12
4.1 Exportfinanszírozás	13
4.2 Kormányzati struktúra.....	13
4.3 Külgazdaság-fejlesztő intézmények	15
III. Kockázatok, kihívások	16
IV. A külgazdasági stratégia céljai	19
1. Exportfejlesztés, magyar vállalkozások exportorientáltságának növelése.....	21
1.1 A földrajzi szerkezet diverzifikálása	22
1.2 Az új ágazatok külgazdasági súlyának növelése	25
1.3 A kkv-k exportképességének erősítése	26
2. Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés.....	27
3. A közvetlen külföldi tőkebefektetések ösztönzése.....	28
V. A külgazdasági stratégia céljainak megvalósítását szolgáló eszközrendszer fejlesztése	30
1. Az exportpotenciál bővítését és fejlesztését, a magyar vállalkozások nemzetközi piacokon való térnyerését szolgáló új eszközök.....	31
1.1 Exportképesség megteremtését szolgáló új programok, intézkedések.....	32
2. Kárpát-medencei Gazdasági Övezet megteremtésének eszközrendszere	35
3. A befektetés-ösztönzés eszközrendszerének fejlesztése	38
VI. Intézményi háttér erősítése	41
1. Intézmények közötti koordináció erősítése	41
2. Gazdaságdiplomácia.....	41
3. Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés.....	43

Vezetői összefoglaló

Magyarország kis, nyitott gazdaság, az áruexport GDP-hez mért aránya meghaladja a 60%-ot. **Exportunk** azonban mind földrajzi, mind termékszerkezet, mind az exportáló vállalatok mérete szerint meglehetősen **koncentrált**, ami komoly kockázatot jelent. Földrajzi szempontból az uniós tagállamokba irányul kivitelünk meghatározó hányada. Vállalati méret szerinti felbontásban pedig, a nagyvállalkozásokhoz köthető a magyar kivitel négyötöde. A **magyar többségi tulajdonú kkv-k súlya** igen **csékély**, a teljes export mindössze 12%-át adják.

A külföldi közvetlen **tőkebefektetések esetében is nagy a koncentráció** hazánkban, a beáramló tőke háromnegyede az EU tagállamaiból érkezett, elsősorban Németországból. A fő befektetési célágazatok a járműipar, a villamos gép-gyártás, a pénzügyi tevékenységek, illetve a kereskedelem. 2009-ben a válság érezhetően visszafogta a külföldi beruházók befektetési kedvét, ugyanakkor a magyar gazdaságnak a régió többi tagállamához képest romló versenyképessége is kedvezőtlenül hatott a külföldi beruházásokra. **A magyarországi cégek tőkekihelyezését tekintve régiós pozíciónk erős**, ugyanakkor a kifizetett tőke néhány nagy cég tranzakciójához köthető, elsősorban a Kárpát-medence országaiban.

A **külgazdaság fő feladata, hogy hozzájáruljon Magyarország növekedési, foglalkoztatási és egyensúlyi céljainak eléréséhez**: új munkahelyek teremtése, külső egyensúly megteremtése és hosszú távú megőrzése, a külső adósság terheinek csökkentése, finanszírozási biztonságának megteremtése, kkv-k megerősítése. E feladatok megoldása az eddiginél jóval erősebb állami szerepvállalást kíván.

A **Külgazdasági Stratégia közvetlen célja, hogy elősegítse az export növekedését, annak szerkezeti összetételét korszerűsítse, ösztönözze a hazai vállalkozások külpiaci megjelenését és előmozdítsa a külföldi befektetők magyarországi beruházásait.**

Fenti céljainkat **a magyar vállalkozások nemzetközi piacokon való térnyerésének segítségével**, illetve **befektetés-ösztönzési rendszerünk eszközeivel** tervezzük elérni. A kereskedelemfejlesztés fókuszában a kkv-k külpiaci megerősítése áll, ami elengedhetetlen feltétele az exportszerkezet földrajzi és ágazati diverzifikálásának is. A válság bebizonyította, hogy a kkv-k sokkal rugalmasabban reagálnak a nagy cégekhez képest, ezért arányuk növelése stabilizáló hatású a magyar exportra külső sokkok esetén.

Az export ösztönzése mellett bizonyos területeken, ahol erre reális lehetőség van, a gazdaság vertikális integrációjának növelése, az import hazai termékekkel való - racionális keretek közötti - helyettesítése révén is törekedni kell a külső egyensúly javítására (elsősorban mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek esetében).

Befektetés-ösztönzési rendszerünk finomhangolása szintén elengedhetetlen a külső egyensúly megőrzése érdekében. A beruházott összeg nagysága, és a tervezett új munkahelyek mellett sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jövedelmi hatások vizsgálatára. A magyar üzleti környezet fejlesztése segítségével a már megtelepedett külföldi vállalkozások újrabefektetéseit is ösztönözni tudjuk.

A tervezett programok sikeres megvalósítása szükségessé teszi a tárcák közötti rendszeres és hatékony konzultációt és az érintett intézmények szoros szakmai koordinációját, a külgazdaság-politika gazdaságdiplomáciai eszközeinek és intézményeinek aktív felhasználását.

A tervezett célok megvalósítása révén elérni kívánt eredmények:

Célterület	Indikátor	2009	2015
Növekedés	Exportnövekedés	72 milliárd euró*	120 milliárd euró
Egyensúly	Javuló külkereskedelmi mérleg Mérséklődő jövedelmi egyenleg hiány		
Kkv-k szerepe	Magyar kkv-exportnövekedés	6,5 milliárd euró	10 milliárd euró
Tőkekihelyezés	Kihelyezett tőkeállomány	17 milliárd euró	25 milliárd euró
Külföldi beruházások	Éves külföldi közvetlen tőkebeáramlás	1,6 milliárd euró	4 milliárd euró
Munkahelyteremtés	Az export bővítése és a külföldi tőkebefektetések által létrehozott új munkahelyek száma.		+50 000

*2010-es adat; Megjegyzés: folyó áras adatok

I. Bevezető

A Külgazdasági Stratégia fő célja, hogy 2011 és 2015 közötti időszakban a külgazdaság-politika prioritásainak kijelölésével, eszközeinek finomhangolásával hozzájáruljon a **Kormány növekedési, egyensúlyi és foglalkoztatási céljainak a megvalósításához.**

Ennek megfelelően a Külgazdasági Stratégia prioritásait az Új Széchenyi Tervben megfogalmazott célok és fejlesztési irányokkal összhangban határoztuk meg, fókuszában a hazai kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerésének elősegítése áll. A Stratégia **hozzájárul** az ÚSZT-ben megfogalmazott célhoz, amely szerint a következő 10 évben **egy milliő új, adózó munkahelyet kell létrehozni Magyarországon.** A kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerése a foglalkoztatottsági mutatók mellett a fizetési mérlegre és a költségvetési egyenlegre is pozitívan hat. Exportbővítési és befektetésösztönzési törekvéseink az ÚSZT-ben is rögzített perspektivikus ágazatokra fókuszálnak, amelyek a várható világpiaci kereslet és a magyar gazdaság adottságai alapján a leginkább alkalmasak a hazai gazdaság – főként a kkv-k – megerősítésére.

A Kormány munkahely-teremtési prioritása összhangban van az Európai Unió EU 2020 stratégiájának foglalkoztatás bővítési céljaival, és az ennek elérése érdekében tett magyar vállalással, ami 75%-os foglalkoztatottsági szint elérését tűzte ki célul 2020-ra. A Külgazdasági Stratégia a kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerése, és ennek köszön-

hetően létrejövő új munkahelyeken keresztül az **EU 2020 keretében vállalt kötelezettségeink teljesítését** segíti elő.

Az **Európai Unió** a 2010 őszén kialakított **új kereskedelempolitikai stratégiájában** az európai versenyképesség javítását, a kereskedelemnek a növekedéshez és munkahelyteremtéshez való aktív hozzájárulását tűzte ki célul. Hazánk uniós tagságából eredően a közös kereskedelempolitika határozza meg külgazdasági mozgásterünket, így az annak formálásában való magyar részvétel rendkívül fontos a magyar vállalkozások érdekérvényesítése szempontjából.

A kétoldalú diplomáciai kapcsolatok formálásának egyik kiemelt feladata a magyar gazdasági érdekek érvényesítése, ezért alapvető fontosságú, hogy a Külgazdasági Stratégia és a készülő **Külpolitikai Stratégia** egymással összhangban, a szinergia-hatásokat kihasználva kerüljön kialakításra.

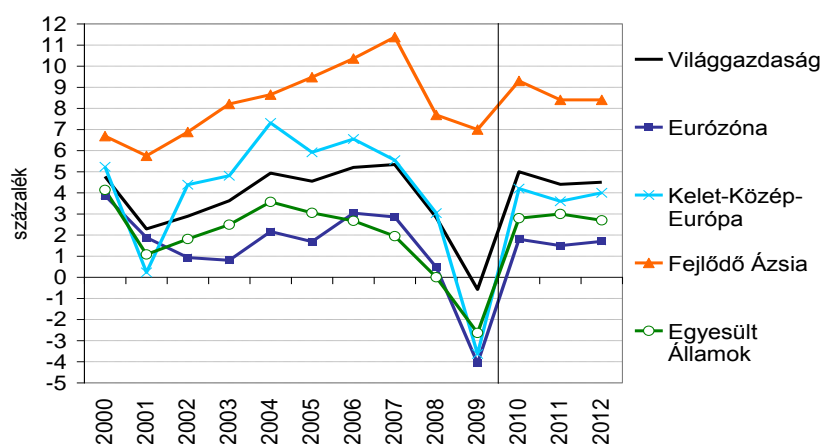
Ugyancsak fontosnak tekintjük, hogy nemzetközi kapcsolatrendszerünk azon elemeivel, amelyekre külön stratégiák készülnek (idegenforgalom, agrár-külkereskedelem, energia) kialakuljon a megfelelő összhang.

II. Helyzetelemzés

1. Világgazdasági környezet

A 2008 utolsó negyedévétől kezdődő **pénzügyi válsághullám** a II. világháború óta tapasztalt legjelentősebb **világgazdasági visszaesést** okozta. A gazdasági teljesítmény visszaesése erőteljesebb volt az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában, a fejlődő piacokon a válság elsősorban a fejlett országokba irányuló exportot vetette vissza. Közben a világgazdasági teljesítmény 2009-ben 0,6%-kal csökkent, a fejlett országokban a visszaesés 3,4%-ot ért el, a fejlődő országokban a növekedési ütem 2,6%-ra, ezen belül a fejlődő Ázsiában 7%-ra mérséklődött.

A GDP növekedése a főbb ország-csoportokban

Forrás: IMF WEO Update

A fiskális és monetáris élénkítés hatására 2009 második felétől megkezdődött a kilábalás. A válság utáni helyreállító periódust gyors világkereskedelmi bővülés jellemezte, melyet a fejlődő országok belső kereslete táplált. 2010 folyamán a világgazdasági növekedés ismét 5%-ot ért el, ezen belül a fejlett országoké 3%, a fejlődő országok bővülése 7% közelében alakult.

2011-12-ben ismét kissé visszafogottabb, 4,5% körüli világgazdasági bővülés várható¹, továbbra is eltérő ütemű növekedéssel a fejlett és a fejlődő országokban.

Az elkövetkező évek gazdasági teljesítményét nagyban meghatározza, hogy a jelenleg körvonalazódó kockázatok (a megszorító programok hatása a fejlett országok belső keresletére, az euró zóna perifériális országai szuverén kockázatának alakulása, a fejlődő országokban a gazdasági túlfűtöttség veszélye, és exportteljesítményük erőteljes függése a fejlett országok belső keresletétől) miként realizálódnak.

A **világkereskedelem** visszaesésének mértéke jóval meghaladta a gazdasági visszaesést. 2008 utolsó és 2009 első negyedévében a globális GDP visszaesése 6% volt, a világimport átlagosan 30%-kal csökkent. A 2009 második felétől kezdődő kilábalás során

a viláгимport eleinte rekordmértékben bővült, majd 2010 második felében ez az ütem jelentősen lassult¹.

A kétsebességű világgazdasági fejlődés az elkövetkező években is folytatódik, a fejlett országok importjának volumen-növekedése a 2010-es 11%-ról 2011-12-ben 5-5,5%-ra lassulhat², míg a fejlődő országoké 13,8%-ról 9-9,5% közé mérséklődik.

A globális **külföldi közvetlen tőkeáramlás** (FDI) 2007. évi csúcsot követően, 2008-ban illetve 2009-ben 16, illetve 37%-kal esett vissza. Becslések szerint³ 2010-ben ugyan marginális, 1%-os növekedés volt tapasztalható, azonban régióként és komponensenként rendkívül eltért. Az FDI beáramlás a fejlett országokban tovább csökkent 7%-kal, az átmeneti gazdaságokban stagnált, míg a fejlődő országokban 10%-kal, ezen belül Délkelet-Ázsiában 18%-kal bővült. Évtizedes tendencia a fejlődő és az átmeneti országok együttes részarányának folyamatos növekedése, ez 2010-ben már meghaladta az 50%-ot. A közvetlen tőkebeáramlások talpra állását számos kockázati tényező hátráltathatja, úgymint a növekedés körüli bizonytalanság, a devizapiaci volatilitás és a növekvő protekcionizmus. Az a tendencia azonban egyértelműnek tűnik, hogy a globális tőkeáramlások ismételt növekedésében a fejlődő országok gazdasági elsődleges szerepet fognak játszani.

2. A magyar külkereskedelem jellemzői

Magyarország mind az import-, mind az exportmutatók alapján **nyitott gazdaságú ország**: a GDP-hez viszonyított részarányuk meghaladja a 60%-ot. Világkereskedelmi részesedésünk az elmúlt években 0,6-0,7% között mozgott, ezzel a világ országai között az exportban a 35., az importban a 33. helyen álltunk 2009-ben, pozíciónk az előző évekhez képest csak minimálisan változott. A V-4 országok közül Lengyelország és Csehország a világkereskedelmi részesedést tekintve megelőz minket, és – különösen Lengyelország – jelentősen előreléptek a rangsorban. Szlovákia részaránya kisebb, de az utóbbi években jelentős pozíciójavulást sikerült elérnie. Az EU 27-ek összes kivitelében Magyarország részesedése 1,8%, az EU 27-ek összes behozatalában részesedésünk 1,7%.

Magyarország legjelentősebb kereskedelmi partnerei az EU-tagországok, exportunkban az EU-27-ek aránya mintegy 78%, importunkban 68%. A magyar szállítások az EU-országok importkeresletének 1,4%-át fedik le, a nagy tagországok közül Németország esetében a német import 2,2%-a származik Magyarországról, míg Olaszország és Franciaország esetében részesedésünk az adott ország importkeresletéből csak 1% körüli (1,1, ill. 0,8%).

Exportunk egyik legdinamikusabban növekvő felvevőpiaca az újonnan csatlakozott EU-tagországok, részarányuk teljes kivitelünkben már meghaladja a 20%-ot, behozatalunkban pedig a 15%-ot (Az EU-n kívüli európai országok súlya exportunkban mintegy 12%).

Az ázsiai országokba irányul exportunk több mint 6%-a, és onnan származik importunk több mint 18%-a. **A válság hatásait legkevésbé az ázsiai országok gazdasága szenvedte el**, így közülük néhány országba még a válság idején is növelni tudtuk szállítása-

¹ CPB World trade monitor, 2011.01.21.

² IMF World Economic Outlook Update, 2011.01.25.

³ „Global and Regional FDI Trends in 2010,” Global Investment Trends Monitor No 5, UNCTAD, 2011.01.17.

inkat, ezt követően pedig gazdasági fejlődésük, belső keresletük erőteljes dinamizálódásának eredményeként kiugró ütemben nőtt kivitelünk, és értéke az ország-csoportok között egyedülként már meghaladja a válság előtti szintet is.

A magyar külkereskedelem földrajzi koncentrálttsága magas.

Legnagyobb 10 exportpiacunkra irányul a teljes kivitel több mint 67%-a. Közülük 9 (Oroszország kivételével) EU-tagország, a legnagyobb partner Németország, amelynek súlya az elmúlt években megfigyelhető jelentős csökkenés ellenére még mindig 25% felett van. Az importban az első 10 szállító ország aránya több mint 70%. A legnagyobb itt is Németország (26%-os részesedés), őt követi Oroszország és Kína, a többi EU-tagország.

Külkereskedelmünk döntő többségét a gépek és szállítóeszközök forgalma teszi ki: az exportunkban mintegy 61%-os, az importunkban pedig közel 51%-os a súlya. A feldolgozott termékek árufőcsoport részesedése az exportban 27%, az importban 32%. Az exportban a 3. legnagyobb árufőcsoport az élelmiszerek, aránya 6-7% közötti. Az importban a 3. legnagyobb árufőcsoport, az energiahordozók súlya mintegy 11%.

A magyar külkereskedelem termékszerkezetét tekintve is koncentrált.

A legnagyobb 10 termékcsoporthoz adja az export 43%-át és az import közel 35%-át. Ezen belül is az első 5 termékcsoporthoz adja a meghatározó. Az exportban a mobiltelefon, a TV készülékek, a személygépkocsi, a gépkocsi-alkatrész és a gyógyszerek együttesen kivitelünk 30%-át teszik ki. Importunknak pedig mintegy 22%-át a mobiltelefon, a mobiltelefon alkatrész, az integrált áramkör, a földgáz és a nyers kőolaj behozatala adja.

Magyarországon a **szolgáltatás-külkereskedelem** nagysága az áru-külkereskedelemhez viszonyítva mindössze 22%, a világátlag 26 %-ot tesz ki. A világ szolgáltatás-külkereskedelmének mintegy 0,5%-át adjuk. Szolgáltatás exportunk döntő részét az üzleti szolgáltatások teszik ki (49%), nemzetközi összehasonlításban is magas a turizmus szerepe (31%) és alacsony a szállítási szolgáltatások aránya (19%). A forgalom mintegy 69%-át az EU-tagországokkal bonyolítjuk le. Az üzleti szolgáltatások legnagyobb tételei: re-export és egyéb kereskedelemhez kapcsolódó szolgáltatások, vállalatcsoporton belüli szolgáltatások, számítástechnikai és információs szolgáltatások, kulturális szolgáltatások, k+f, üzleti tanácsadás.

Az elmúlt években bejelentett és elindult **járműipari beruházások várhatóan 2012-13-tól kezdve** – amikor az új gyárak megkezdik a termelést – **újabb lökést adnak a magyar exportnak.** A járműipari cégek kivitele így is jelentős részét (16-18%-át) teszi ki az exportnak, ami a fenti beruházásoknak köszönhetően tovább emelkedik. Ebből következik, hogy: **Exportunk vállalati koncentrációja is igen magas.**

A magyar export több mint 60%-át a külföldi multinacionális cégek realizálják. **A 10 legnagyobb exportáló cég együttes kivitele eléri a teljes magyar export 40%-át.**

2.1. A kkv-k szerepe az exportban

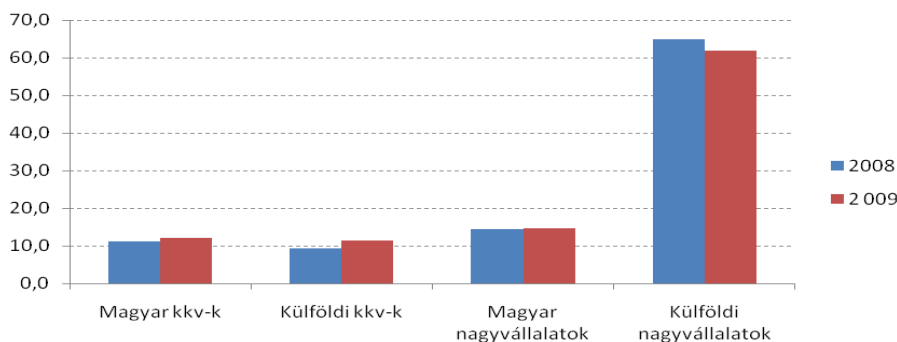
A kkv szektor közvetlen exportból való részesedése Magyarországon elmarad az uniós átlagtól.

Ez elsősorban a vállalkozói struktúrában legnagyobb súllyal szereplő mikrovállalkozások igen **alacsony exportképességének** köszönhető. Ugyanakkor a ha-

zai kisvállalkozások több mint fele és a közepes cégek közel fele részt vesz a „nagyok” számára fontos ipari háttér megteremtésében, így **beszállítási kapcsolataik révén hozzájárulnak a nagyvállalatok által exportált termékek** statisztikailag nem mérhető részének előállításához.

Az egyes vállalatcsoportok exportrészesedésének alakulása, méret és tulajdoni szerkezet szerint, 2008-09 (%)

Forrás: APEH adatok

Egy 2010-es uniós felmérés szerint az **EU-27-ekben a kkv-k 25%-a exportált** legalább egy alkalommal a felmérést megelőző 3 évben (2006-08). A **magyar átlag ennél alacsonyabb** volt, mindössze **18%-ot** mértek az EU szakértői. Ez a 350 ezer kkv-t alapul véve azt jelenti, hogy kb. 60 ezer kkv exportált legalább egyszer a fenti időszakban.

A 2009-es adatok azt mutatják, hogy **a válság a kkv-k exportját kevésbé érintette**, mint a nagy multik kivitelét, vagyis a kkv-k ellenállóbbak voltak a válság negatív hatásaira. Ennek következtében **a kkv-k (magyar és külföldi együtt) részaránya – a teljes exportban – 21%-ról 23,4%-ra nőtt 2009-ben.**

A többségi magyar tulajdonú kkv-k súlya az exportban 12%-ra nőtt 2009-ben, ami közel 1%-ponttal volt magasabb, mint egy évvel korábban, és az átlagnál visszafogottabb exportcsökkenésnek volt köszönhető. Ugyanezen okból nőtt a külföldi többségi tulajdonban lévő kkv-k, illetve a magyar nagyvállalatok részaránya is. A legnagyobb vesztes 2009-ben a külföldi többségi tulajdonú nagyvállalatok voltak (-3%-pont). A fenti folyamatok azonban várhatóan csupán átmenetiek lesznek, és a fellendülés időszakában „visszarendeződés” várható. Vagyis már 2010-ben is a 2009-esnél alacsonyabb kkv részarányra számítunk az exportban, ugyanígy a belföldi tulajdonú vállalkozások súlya is várhatóan csökkent.

Érdeemes kiemelni, hogy a magyar többségi tulajdonú vállalkozások exportjából a kkv-k részaránya eléri a 45%-ot, vagyis **a magyar többségi tulajdonban álló vállalkozások exportjának közel felét a kkv-k bonyolítják le.** Ha a tulajdoni szerkezetet csak a 100%-ban magyar tulajdonú vállalkozások vizsgálatára szűkítjük, akkor ez az arány még magasabb (52%). A külföldi többségi tulajdonban álló kkv-k – mint az a fenti ábrából is jól látszik – jóval kisebb részét (15%) adják a külföldi tulajdonban álló vállalkozások exportjából.

3. Közvetlen tőkebefektetések jellemzői

3.1 Külföldi közvetlen tőkebefektetés

A külföldi közvetlen tőkebefektetések értéke 2009-ben 1,55 milliárd eurót ért el, ez az elmúlt tíz év legalacsonyabb FDI-beáramlása volt, ami alapvetően a válság következménye. A világgazdasági **válság hatására** ugyanis általános tendencia volt a világban, hogy **a külföldi befektetők egy része elhalasztotta vagy törölte tervezett beruházásait.** Ennek köszönhető, hogy az UNCTAD adatai alapján a globális közvetlen tőkebefektetések értéke 2009-ben 37%-kal volt alacsonyabb (dollárban számolva), mint egy évvel korábban.

2010-ben várhatóan 3 milliárd eurót ért el a nem-adóssággeneráló külföldi közvetlen tőkebefektetések értéke Magyarországon, de az egyéb tőkemozgásokat is magában foglaló tőkebefektetések értéke – a minden eddigénél nagyobb nettó tőkekivonás miatt – 1 milliárd euró alatt lehet.

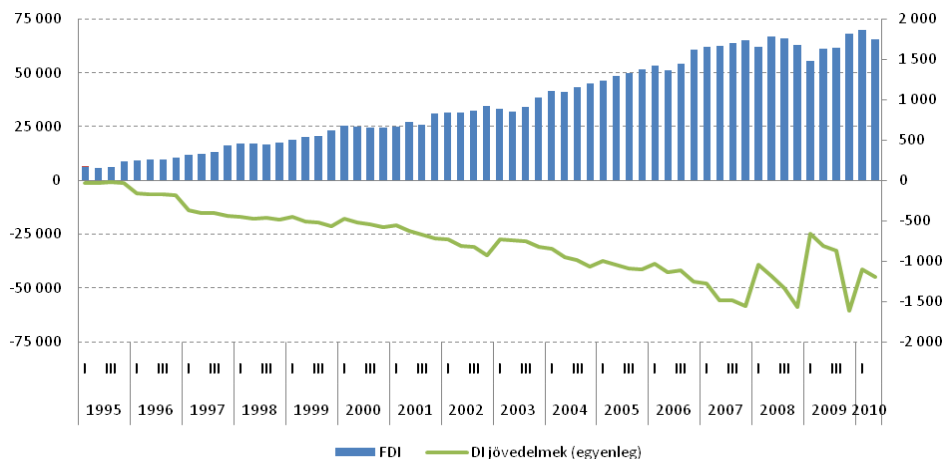
Régiós versenytársaink közül Csehország, Lengyelország és Románia is jobban teljesített hazánknál, hiszen mindhárom országba 6-16 milliárd euró FDI áramlott (CZ: 6,5 mrd, PL: 15,7 mrd euró, RO: 5,9 mrd euró) az elmúlt másfél évben, szemben a hazai 1,6 milliárddal (adóssággeneráló és nem-adóssággeneráló együtt). Hazánkhoz hasonlóan gyengébben teljesített északi szomszédunk is, hiszen Szlovákiába a fenti időszakban mindössze 250 millió euró értékű FDI érkezett.

2010 harmadik negyedév végén a hazai FDI-állomány 68 milliárd eurót ért el, ebből 60 milliárd eurót tesznek ki a részvény, egyéb részesedés és újrabefektetett jövedelmek formájában beérkező befektetések. Ez az FDI-állomány egy főre vetítve az egyik legmagasabb a közép- és kelet-európai térségben.

Az újrabefektetett jövedelmek aránya a külföldi közvetlen tőkebefektetéseken belül 2007-2009 átlagában már megközelítette az 50%-ot.

2004 óta figyelhető meg ugyanakkor az a tendencia is, hogy **a külföldi befektetők a Magyarországon megtermelt nyereség korábbiaknál nagyobb részét utalják külföldre osztalékként.** A növekvő külföldi tőkebefektetések állománya és az ezzel párhuzamosan romló közvetlen tőkebefektetések jövedelmei egyenlege közötti erős kapcsolatot szemlélteti az alábbi ábra.

Beáramló közvetlen tőkebefektetések állománya (bal skála), illetve a közvetlen tőkebefektetések jövedelmeinek alakulása (jobb skála), M EUR

Forrás: MNB adatok alapján saját számítások

A magyarországi külföldi közvetlen tőkebefektetések 28%-a a feldolgozóiparba áramlott, ezen belül is kiemelkedik a járműgyártás és a villamos gép-gyártás. E két ágazat fedei le a feldolgozóiparba áramlott FDI-állomány közel felét. A szolgáltatásokon belül – ami önmagában a legnagyobb befogadó szektora a külföldi közvetlen tőkebefektetéseknek (64%) – kiemelendő a pénzügyi tevékenységeket (bank, biztosító), illetve a kereskedelmi tevékenységeket magában foglaló ágazatok.

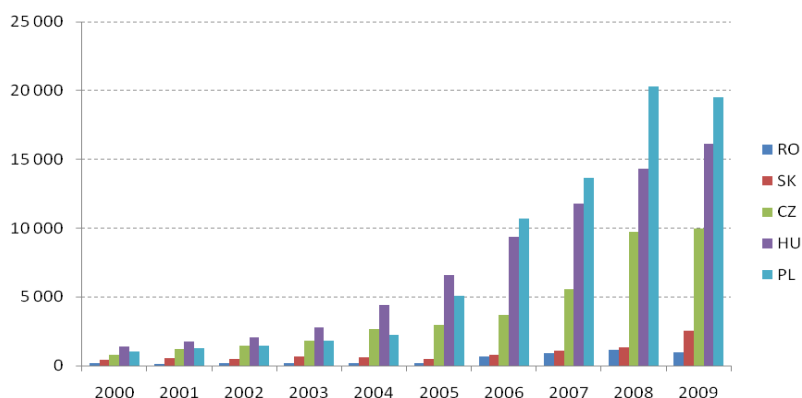
Országbontás szerint **Magyarország legnagyobb tőkebefektetője Németország**, részesedése eléri a 22%-ot. Németországot Ausztria (15%) és Hollandia (13%) követi. Az Európai Unió tagállamainak részaránya 75%. A nem-uniós országok közül érdemes még megemlíteni az USA-t, Svájcot és Japánt, mint jelentősebb külföldi befektetőket Magyarországon.

2011-ben és középtávon is arra számítunk, hogy Magyarországra 4 milliárd euró értékű külföldi közvetlen tőkebefektetés érkezik évente.

3.2 Tőkekihelyezés

A közép- és kelet-európai átalakuló országok között Magyarország – illetve annak vállalkozásai - voltak az elsők a térségben, akik nagyobb tőkeberuházásokat valósítottak meg az országhatárokon túl. A kifizetett tőke éves értéke 2003-ban már meghaladta az 1 milliárd eurót, és a külpiaci terjeszkedés a 2000-es évek közepén tovább erősödött. Ennek köszönhetően jelenleg **a magyarországi vállalkozások tőkekihelyezés-állománya eléri a 17 milliárd eurót**. Ezzel az egy főre vetített mutató tekintetében az egyik legmagasabb értékkel rendelkezik Magyarország a közép- és kelet-európai térségben.

A kiválasztott KKE-i országok kihelyezett tőkeállománya, 2000-09 (M EUR)

Forrás: Eurostat, MNB adatok alapján saját összeállítás

A magyarországi vállalkozások számára az elsőszámú befektetési célpont Szlovákia, ahova a kihelyezett tőke 16,5%-a érkezett. **Általában a szomszédos országok részaránya magas a tőkekihelyezésben**, hiszen a hét szomszédos országba irányult a tőkebefektetések harmada. Szlovákia mellett Horvátország és Románia is fontos célpontja a magyar tőkekihelyező vállalkozásoknak. A régióban még kiemelendő célpontok Bulgária, Macedónia és Szerbia is. Ugyanakkor a befektetési célpontok között megjelennek adóparadicsomok is, például Ciprus, Luxemburg, illetve közép-amerikai országok is. Ettől függetlenül a tőkekihelyezések állományának 49%-a a közép- és kelet-európai térségben – vagyis a régióban – található.

A magyar tőkekihelyezés meglehetősen koncentrált, néhány nagyobb magyarországi cég akvizíciója jelentősen befolyásolja egy adott év tőkekihelyezésének értékét. A két legjelentősebb hazai tőkekihelyező (Mol, OTP) a teljes állományból hozzávetőleg 25-30%-kal részesedik. A külföldi eszközértéket tekintve e két cég részesedése jelentősen magasabb, 90% feletti⁴.

2011-ben és középtávon évi átlagban 1,5-2 milliárd euró tőke kivitelét várunk a magyarországi cégek részéről, ugyanakkor ezt az értéket nagymértékben befolyásolhatják az egyedi, nagy értékű tranzakciók.

Összességében a magyarországi tőkebeáramlás és a hazai cégek tőke kivitelének egyenlege a következő években 2-2,5 milliárd eurós többletet ér el.

4. Külgazdasági eszköz- és intézményrendszer

Az eddigiekben a külgazdasági eszközrendszer legfontosabb területei a kereskedelem-fejlesztéshez, az export-promócióhoz, a beszállítói programokhoz, illetőleg a befektetés-ösztönzéshez kapcsolódtak. Az eszközrendszer egyes elemeit fenntartjuk, másokat megújítunk, illetve új eszközöket is javasolunk a későbbiekben.

⁴ ICEG European Center – Vale Columbia Center: Hungarian multinationals a strong presence in neighborhood, survey finds, 21 January 2011.

4.1 Exportfinanszírozás

Kiemelt fontosságot tulajdonítunk az exportfinanszírozás eszközrendszerének, hiszen az ezt működtető intézmények a nemzetközi korlátozások lehetőségét figyelembe véve tudják segíteni a magyar exportőröket.

Magyarországon – Svédországhoz, Olaszországhoz és a Csehországhoz hasonlóan – **kétintézményes exporthitel ügynökségi modell alakult ki**, amelyben a hitelezés és a biztosítás két elkülönült intézmény, a Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) keretei között valósul meg.

Az Eximbank és a MEHIB küldetése, hogy a közvetlenül rendelkezésére bocsátott költségvetési forrásokra és az állami garanciális háttérre támaszkodva **elősegítse a magyar export növekedését**. A MEHIB alapvetően külföldi fizetési (politikai és kereskedelmi) kockázatot biztosít, az Eximbank pedig finanszíroz (elő- és utófinanszírozás), kedvezményes kamatozású exporthitelezést és garanciát vállal. A két intézmény a nemzetközi szabályozási mechanizmusok által determinált eszközökkel támogatja a magyar exportőröket:

- exporthitel-nyújtás (közvetlen export elő-, illetve utófinanszírozás, refinanszírozás, kötött segélyfinanszírozás);
- exporthitel biztosítás (politikai és kereskedelmi kockázatokkal szemben);
- kamatkiegyenlítési rendszer keretében végzett kedvezményes kamatozású exporthitelezés; valamint
- exportcélú garanciavállalás, illetve kockázatmegosztás.

Az exporthitel ügynökségek tevékenységének eredményessége az exportfinanszírozás volumenében mérhető, ennek a nemzetközi gyakorlatban általánosan alkalmazott mérőszáma az exportlefedettségi mutató, amely az adott évben a hivatalosan támogatott exporthitelezési tevékenységgel megvalósult export arányát mutatja az évi teljes export-hoz viszonyítva. A válság hatására az exporthitel ügynökségek szerepe felértékelődött, s ennek megfelelően a legtöbb ország esetében az exportlefedettségi mutatók is emelkedtek (a 2000-es évek közepére jellemző 1,5%-ról).

Az Eximbank és a MEHIB együttes exportlefedettségi mutatója 2010-ben 1,29% volt, ami nagyságrendileg azonos a válság előtti szinttel, azonban Magyarország nyitottságát tekintve elmarad a kívánatostól.

4.2 Kormányzati struktúra

A kormányzati munkamegosztásban a Nemzetgazdasági Minisztérium feladat- és hatáskörébe tartozik a Kormány külgazdaság politikájának kialakítása, a feladat- és hatáskörébe tartozó külképviseletek, ill. szakdiplomataik irányítása, a kereskedelemfejlesztést és befektetés-ösztönzést segítő Nemzeti Külgazdasági Hivatal irányítása.

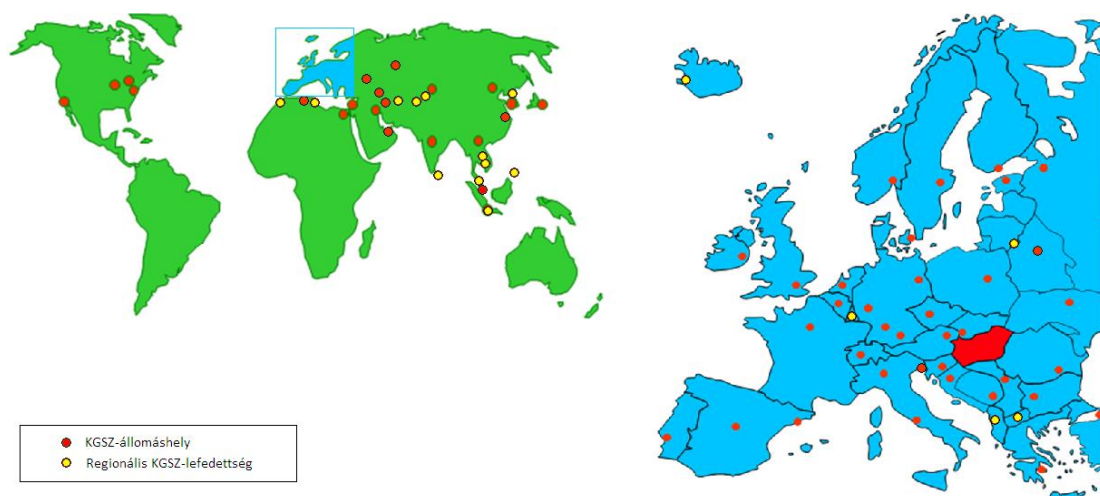
Három kiemelt külgazdasági partnerország (Kína, Oroszország, Ukrajna) vonatkozásában a kormányzati irányítás felelőse a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, így ezen relációk tekintetében elengedhetetlen a két tárca közötti szorosabb együttműködés.

Az **egységes állami külgazdasági külképviseleti rendszer** a magyar külképviseleti rendszer részeként működik. Az irodahálózat szakmai irányítását, a kiküldetésre kerülő külgazdasági szakdiplomata kiválasztását a NGM közvetlenül végzi, a munkáltatói jogokat a KülM-mel közösen gyakorolja. A rendszer előnye, hogy integrálja és együttműködésre készíti a külképviseleti rendszer irányításában résztvevő szereplőket, valamint számos országban, ahol a kormányzati ráhatás az üzleti életben jelentős, a nagykövet vezetésével elő tudja mozdítani a magyar cégek piaci megjelenését és a befektetéseket is. Emellett a TÉT-attaséi hálózat hatékony működtetése is jelentősen hozzájárul a hazai vállalkozások külpiaci megjelenésének erősödéséhez.

Költségcsökkentési kényszerből az elmúlt években a Külügyminisztérium számos **főkonzulátus bezárásáról** döntött, ami az ott dolgozó külgazdasági szakdiplomata munkavégzését nagyban megnehezítette (pl. Chicago, Toronto), mivel a működéshez szükséges tárgyi és személyi feltételek is megszűntek. A főkonzulátusok újbóli megnyitása nagymértékben elősegítené a külgazdasági szakdiplomata munkájának magasabb színvonalon történő végzését. Ugyanez érvényes a jelenleg megnyitni tervezett állomáshe-lyek esetében is.

A Külgazdasági Szakdiplomata hálózat (KGSZ) fejlesztése folyamatosan napirenden tartandó feladat. Ennek megfelelően az elmúlt években a KGSZ posztok **átcsoportosítására** került sor: a korábban jakartai (Indonézia) székhelyet a 2008-ban történt váltáskor Szingapúrba helyeztük át. Algériában regionális KGSZ került kiküldetésre, teheráni KGSZ-ünk körzete is bővült. Az ugyancsak 2008-09 időszakában megnyitott KGSZ képviseleteink Azerbajdzsán, Belorusszia, Kazahsztán és Türkmenisztán viszonylataiban jól kiegészítik az orosz és az ukrán relációkat fedő KGSZ missziók tevékenységét. A magyar vállalatok szélesebb körben történő oroszországi helyi képviseletének jegyében Moszkva, Szentpétervár és Jekatyerinburg után, 2009 januárjában megnyitottuk irodánkat Rosztov-na-Donuban. A 2010-ben Kínában létrehozott csungkingi iroda a regionális diverzifikáció megfelelő eszközének ígérkezik, és tükrözi Kína globális és bilaterális szerepének növekedését.

KGSZ-hálózat

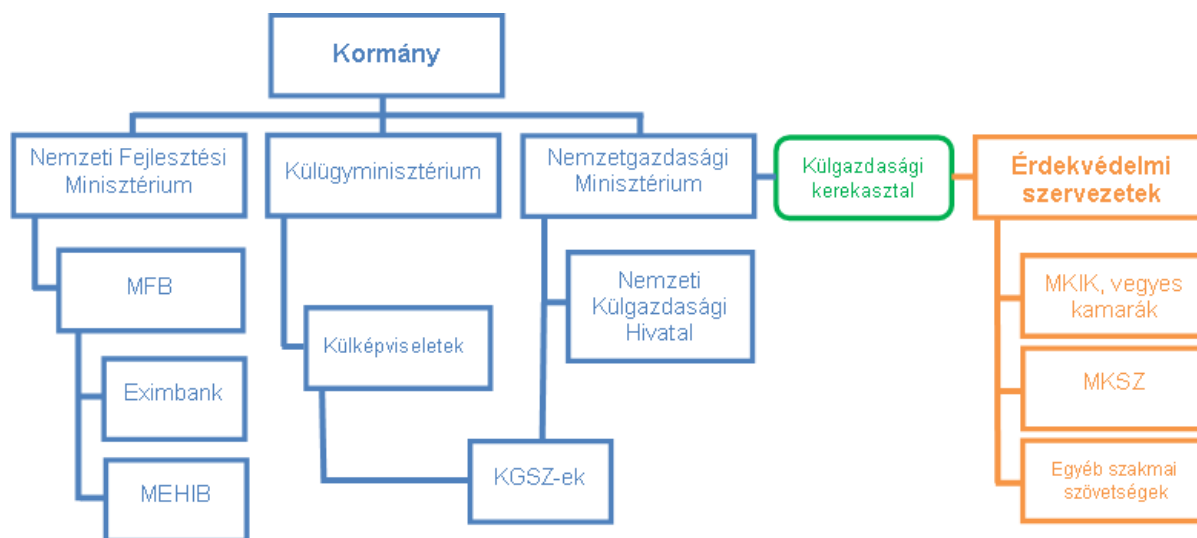
4.3 Külgazdaság-fejlesztő intézmények

Az 1248/2010. (XI.19.) Korm. határozat döntött az ITD Hungary megszüntetéséről és ezzel egyidejűleg a **Nemzeti Külgazdasági Hivatal** létrehozásáról. A döntés háttérében a hatékonyabb költséggazdálkodáson túl az állt, hogy felszámolja azt a visszás helyzetet, mely szerint az ITD Hungary tulajdonosa a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium irányítása alá tartozó Magyar Fejlesztési Bank Zrt., azonban a szakmai felügyeletet a Nemzetgazdasági Minisztérium látja el. A Korm. határozat értelmében a Nemzeti Külgazdasági Hivatal a külgazdaságért felelős miniszter irányítása alá került, ami nagyban megkönnyíti a munkavégzést és növeli a hatékonyságot. Ugyanakkor a külgazdaság-fejlesztés állami intézményrendszerének szakmai irányításában továbbra is fennmaradtak inkonzisztenciák (a MEHIB és az Eximbank továbbra is a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. felügyelete alatt állnak).

A **Magyar Kereskedelmi és Iparkamara** (MKIK) hagyományosan jó kapcsolatokat ápol az **EU tagországok** kamarai rendszereivel (német, osztrák, olasz kamarák), amelyeket kihasználva segíti a tagországok vállalkozói közösségeivel a magyar vállalkozások együttműködésének erősítését. Az MKIK viszonylati tagozatai (Románia, Szlovénia, Szlovákia) hozzájárulnak a **határmenti régiók** együttműködésének fejlesztéséhez, üzleti kapcsolatokat közvetítenek a tagvállalatoknak, és az országos kamarai hálózatnak. A közép-, kelet- és délkelet-európai régióban működő **vegyes kamarák** (Románia, Horvátország, Szerbia, Ukrajna) a piacszerzésben, a lobbyban, valamint a befektetések terén, a helyszínen segítik a magyar kkv-kat.

2010-től újraindult a 2007-ben a Magyar Külgazdasági Szövetség (MKSZ) kezdeményezésére létrehozott **Külgazdasági Kerekasztal**, ami a kormányzat és a vállalkozások, illetve érdekképviselőik folyamatos párbeszédének szakmai fóruma. Célja a kkv-szektor exportképességének, exportpiaci pozíciójának erősítése, és exportfinanszírozásának javítása érdekében javaslatok kidolgozása.

Külgazdasági intézményrendszer felépítése

III. Kockázatok, kihívások

A 2008 őszen kezdődő világgazdasági válság erőteljesen átrendezte a (világkereskedelmi) erőviszonyokat, a súlypontok áthelyeződtek. A jelenlegi tendenciák alapján a következő 10-15 évben a kelet-ázsiai térség felzárkózása a legfontosabb erőközpontok körébe nem kérdéses, a legnagyobb kihívást inkább az jelenti, hogy Európa megmarad-e hosszú távon is a három legnagyobb erőközpont egyikének, vagy az USA-ból és Kelet-Ázsiából álló kétpólusú világ jön létre. A válság átrendező hatása és a korábbiaknál erőteljesebben jelentkező kockázati tényezők mellett vannak olyan problémák is, amik a válságtól függetlenül is jellemezték a magyar (kül)gazdaságot. Vagyis, nem csupán a válság okozta változásokra kell reagálnia a hazai külgazdaság-politikának, de az elmúlt években-évtizedben felszínre kerülő, a helyzetkép során már jelzett problémákra is választ kell adjon.

A magyar külkereskedelem szerkezeti gyengeségei főként arra vezethetők vissza, hogy a kkv-k csupán az export ötödét adják, vagyis a főként külföldi tulajdonú multinacionális vállalkozások dominálják a magyar kivitelt. A külföldi tőkebefektetések pozitív érdemei elvitathatatlanok, ugyanakkor ezek negatív hatásai is megjelentek, nevezetesen a duális gazdaságszerkezet kialakulása, ami az exportszerkezetben is tükröződik.

A fenti kedvezőtlen folyamatok negatív hatásait csak erősítette, hogy a rendszerváltás óta a külgazdaságnak a magyar külképviseleti rendszerben elfoglalt helye folyamatosan változott. A külgazdaság külképviseleti szerepcsökkenésével párhuzamosan a hazai intézményrendszere, játéktere is folyamatosan szűkül, melyet az a korábbi feltételezés, hogy az EU-csatlakozással a hagyományos külgazdasági tevékenység háttérbe szorul, ugyancsak felerősített. E kihívások orvoslásában csak az aktív állami szerepvállalás segíthet.

Az aktív külgazdaság-politika eredményességének azonban alapvető feltétele a hiteles és hosszú távon is kiszámítható gazdaságpolitika, és az általános üzleti környezet javítása (a bürokrácia, a vállalatokat terhelő adók és járulékok mértékének csökkentése, az oktatási rendszer piaci szükségletekhez történő igazítása, minőségének javítása), amelyek a kkv-k tevékenységét különösen erőteljesen befolyásolják.

SWOT-TÁBLA	
Erősségek	Gyengeségek
▪ Dinamikusan bővülő termék- és szolgáltatásexport a válság után. ▪ A kkv-k exportját kevésbé érzékenyen érintette a válság. ▪ A szomszédos országokkal folytatott export erősödik. ▪ A fejlett műszaki színvonalat képviselő termékek aránya magas az exportban. ▪ Külgazdasági szakdiplomataik információ-nyújtási és helyismereti segítsége. ▪ Vegyes kamarai rendszer működése a	▪ Az áruexport piacok, termékek és vállalatnagyság szerint koncentrált. ▪ Erőteljesen függés az EU piacoktól (különösen a német konjunktúrától). ▪ A hazai kkv-k exportrészesedése alacsony. ▪ A középvállalatok nem merészkednek távolabbi piacokra. ▪ Nem elég széles vállalati kört érnek el a releváns gazdaságdiplomáciai információk és nem mindig kellő idő-

szomszédos országokban. ▪ Regionális magyar multik kialakulása megkezdődött. ▪ Földrajzi-logisztikai elhelyezkedés. ▪ Az EU-n kívüli befektetők számára az EU belső piacának elérése. ▪ A szomszédos országokkal összekapcsolódó, relatív fejlett hazai infrastruktúra. ▪ Regionális összehasonlításban fejlett bankrendszer. ▪ A műszaki felsőfokú képzés relatív magas színvonala. ▪ Tradíció néhány innovatív, gyorsan fejlődő iparágban. ▪ Magas színvonalú K+F teljesítmény, néhány területen kimagasló eredmények. ▪ Rugalmas kormányzati támogatási rendszer a nagybefektetők számára (EKD). ▪ A megfelelően előkészített telephelyek kínálata (ipari parkok) mind infrastruktúra kiépítettség, mind szolgáltatások szempontjából. ▪ Egyablakos befektetés ösztönzési rendszer.	ben. ▪ A magyar tőkeexport túlságosan koncentrált. ▪ A magyar kkv-k nem elég tőkeerősek. ▪ A tőkeexportban érintett állami intézmények közötti szoros együttműködés hiánya ▪ Jelentős – és fokozatosan növekvő – profit-hazautalás a külföldi befektetők részéről. ▪ A már megtelepedett tőke újraberuházási hajlandóságának csökkenése. ▪ Szabályozási környezet gyakori változása. ▪ Potenciális térségi beszállítók hiánya/gyengesége (helyi vállalkozói réteg). ▪ A szakképzett munkaerő hiánya számos ágazatban. ▪ Alacsony a munkaerő aktivitása és gyenge a mobilitása. ▪ Regionális összehasonlításban magas járulékkerhek.

Lehetőségek	Veszélyek
▪ A dinamikusan növekvő országok (Ázsia, FÁK, Kárpát-medence, afrikai országok) piacaiban rejlő lehetőségek kihasználása. ▪ A fellendülőben lévő, új, ígéretes iparágak exportlehetőségei. ▪ A kkv-k számára a kárpát-medencei külpiacra lépés ugródeszka lehet a további terjeszkedéshez (kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerése). ▪ Üzleti tanácsok kialakítása a magyar nagyvállalatok lobbizási pozíciójának erősítésére. ▪ Kötött segélyhitelezéssel növelhető az export. ▪ Privatizációs lehetőségek kiaknázása a tőkeexportban. ▪ A Kárpát-medence régió magyar nemzeti kisebbsége előnyt jelenthet a vállalati terjeszkedésben. ▪ Az állami intézmények közötti együttműködés hatékonyságának növelése. ▪ Megtelepedett külföldi befektetők újrabefektetéseinek ösztönzése. ▪ A beszállítói "hold-udvar" betelepülésének ösztönzése. ▪ Regionális K+F központok létesítésének ösztönzése. ▪ A vállalkozások alapításával, működésével kapcsolatos eljárások, az adminisztráció egyszerűsítése.	▪ Elhúzóódó kilábalás, a világgazdasági környezet ismét romlik. ▪ Mérsékelt növekedés Európában, az EU-piacok dominanciája visszafogja az export növekedését. ▪ A hazai és külföldi tulajdonú cégek nemzetközi piacra jutási képességei közötti különbség nem csökken. ▪ Az áruexport-szerkezet koncentrációja tovább nő. ▪ A feltörekvő gazdaságok vetélkedése a térségben, a kooperáció hiánya (pl. határmenti együttműködés). ▪ Új versenytárs országok (Románia, Bulgária, Ukrajna) jelennek meg, előnyösebb befektetési környezettel (ár, bér, támogatás). ▪ Magas energiaárak rontják az árversenyképességet. ▪ Szuverén országhelyzet nem csökken/romlik. ▪ A külgazdaság-politika háttérbe szorul a gazdaságpolitika prioritásai között. ▪ A multiktól való függőség kockázatai tovább nőnek. ▪ Duális gazdasági szerkezet tovább erősödik.

Ezen feltételrendszer tükrében kell a kihívásokra választ adnunk.

IV. A külgazdasági stratégia céljai

A Külgazdasági Stratégia általános célja, hogy

- elősegítse a magyar gazdaság exportteljesítményének növekedését,
- hozzájáruljon a kivitel szerkezetének kiegyensúlyozottabbá válásához,
- elősegítse a hazai tulajdonú vállalkozások nemzetközi piacokon való szerepének növekedését,
- elősegítse a külső egyensúly tartós megvalósítását, a felhalmozódott külső adósság biztonságos finanszírozása feltételeinek megteremtését,
- ösztönözze a külföldi befektetők magyarországi beruházásait.

A kijelölt stratégiai célok megvalósítása több stratégiai területen igényel összehangolt cselekvést, amelyek végső eredőjeként a magyar gazdaságban az alábbiakban összefoglalt – a Kormány általános gazdaságpolitikai törekvéseivel összhangban levő – pozitív hatásokat indukálja.

1. Kis, nyitott gazdaság lévén Magyarország gazdasági fejlődésében a külgazdasági folyamatok meghatározó szerepet játszanak. Az áruk és szolgáltatások exportja a GDP 80%-át éri el, tehát a kivitel változása jelentősen járulhat hozzá a gazdasági növekedéshez. A GDP növekedése szempontjából az import alakulása sem hagyható figyelmen kívül, ezért a gazdasági növekedéshez a **nettó export növekedése** kívánatos. A cél az, hogy az export gyors növekedése segítse Magyarországot egy **gyorsabb ütemű gazdasági növekedési pályára** állásban már középtávon, a 2015-ig tartó időszak alatt.

2. A **külföldi közvetlen tőkebefektetések** is kedvező hatást gyakorolhatnak a gazdasági növekedésre, amennyiben ezek a beruházások új **munkahelyeket hoznak létre**, növelik a **költségvetés bevételi oldalát**, illetve hozzájárulnak a modern **technológiák magyarországi importjához**, és a külföldi befektetőket a hazánkban termelődő jövedelmeik minél nagyobb arányú újrabefektetésére sikerül ösztönözni.

3. A Külgazdasági Stratégia célja között szerepel, hogy a külkereskedelmi mérleg egyenlege a következő öt évben tovább javuljon. Ez a **gazdaság külső egyensúlyának megőrzése** érdekében fontos tényező. A folyó fizetési mérlegben a közvetlen tőkebefektetésekhez kötődő jövedelemkiáramlás jelentősen rontja a folyó fizetési mérleget, amit a külkereskedelmi mérleg az elmúlt években képes volt ellensúlyozni. Bár a fellendülés éveiben a külkereskedelmi mérleg többlet – a beruházások emelkedésének, a belső kereslet fokozatos magához térésének köszönhetően – csökken, a célunk az, hogy e folyamatot ellensúlyozzuk az export ösztönzésén keresztül. Emellett azokon a területeken, ahol erre reális lehetőség kínálkozik, az egyensúly javítása érdekében törekedni kell a gazdaság vertikális integrációjának növelésére, az import hazai termékekkel való – racionális keretek közötti - helyettesítésre (elsősorban a mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek esetében).

4. A Külgazdasági Stratégia célul tűzi ki a teljes export növekedésén túl az exportszerkezet diverzifikációját, a kivitel földrajzi szerkezetének a dinamikusabban növekvő, perspektivikusabb országok irányába történő elmozdulását. A gazdasági válság is rámutatott, hogy a világgazdasági súlypontok részben áthelyeződnek, egyes felemelkedő gazdaságok súlya egyre nagyobb. A **földrajzi diverzifikáció**, azaz a gyorsabban növekvő piacok irányába való súlyponteltolódás pozitívan hatással lehet a magyar kivitelre, amennyiben egyrészt megnő a nagyobb külső kereslettel bíró országok aránya az exportban, másrészt a magyar gazdaság külgazdasági szektora **ellenállóbbá válik a kereslet drasztikus visszaesésével szemben**.

5. A stratégiában kiemelt figyelmet kap a **hazai tulajdonú kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerése**. A kkv-k nagyobb szerepvállalása az exportban több szempontból is kedvező hatású a magyar gazdaság számára:

- A hazai tulajdonú kkv-k exportjának növekedése pozitívabb hatással lehet, mint a külföldi tulajdonban levő multinacionális cégek exportjának növekedése. A hazai kkv esetében a többletbevétel nagy eséllyel Magyarországon marad, míg a külföldi vállalkozások esetében a jövedelmek egy része általában az anyavállalathoz transzferáldik át. A GNI és GDP közötti olló az elmúlt 15 évben megvalósított külföldi tőkebefektetéseknek köszönhetően egyre inkább nyílt a GNI „rovására”. A hazai kis és közepes méretű vállalkozások szerepének növekedése ezt a kedvezőtlen folyamatot ellensúlyozhatná.
- A 2009-es válság megmutatta, hogy a kkv-k stabilizáló szerepet játszottak a magyar kivitelben is, hiszen export visszaesésük kisebb volt, mint a nagy cégeknél (ennek köszönhetően átmenetileg részesedésük az exportban 23,5%-ra nőtt).
- Összességében a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés (és megtartás) szempontjából a kkv-kat egy stabilizáló rétegnek látjuk, a konjunktúrára és a sokkokra kevésbé érzékenyek.

6. A Külgazdasági Stratégiában a hazai vállalatok külföldi befektetéseire, illetve azok tőkejövedelmeinek növekedésére, valamint a külföldi befektetők újrabefektetéseinek ösztönzésére vonatkozóan megfogalmazott célok hozzájárulhatnak a **GNI/GDP hányados növekedéséhez**.

A Külgazdasági Stratégia a felvázolt makrogazdasági hatásokon keresztül segíti a Kormány növekedési, foglalkoztatási és egyensúlyi céljainak elérését az elkövetkező öt évben, amennyiben rendelkezésre állnak a tervezett programok, akciók megvalósításához szükséges pénzügyi források.

A Külgazdasági Stratégia célkitűzéseit és számszerűsíthető eredményeit az alábbi táblázat foglalja össze:

Célterület	Indikátor	2009	2015
Növekedés	Exportnövekedés	72 milliárd euró*	120 milliárd euró
Egyensúly	Javuló külkereskedelmi mérleg Mérséklődő jövedelmi egyenleg hiány		
Kkv-k szerepe	Magyar kkv-exportnövekedés	6,5 milliárd euró	10 milliárd euró
Tőkekihelyezés	Kihelyezett tőkeállomány	17 milliárd euró	25 milliárd euró
Külföldi beruházások	Éves külföldi közvetlen tőkebeáramlás	1,6 milliárd euró	4 milliárd euró
Munkahelyteremtés	Az export bővítése és a külföldi tőkebefektetések által létrehozott új munkahelyek száma.		+50 000

*2010-es adat; Megjegyzés: folyó áras adatok és célok

A fenti célok kitűzésekor az alábbi feltételezésekkel éltünk

- Nem alakul ki újabb, a 2008 őszén kezdődő globális gazdasági-pénzügyi válság;
- Európa fejlett gazdaságai a jelenlegi stagnáló, vagy mérsékelt növekedési pályáról egy stabil, évi 2% feletti átlagos gazdasági növekedést érnek el;
- A fejlett nyugat-európai gazdaságok további piaci pozíciókat szereznek a feltörekvő gazdaságokban, legnagyobb partnereink (különösen Németország) exportképessége erősödik;
- Az EU országainak szuverén adósságproblémái nem okoznak törést az Unió belső integrációjában és gazdaságának fejlődésében;
- Folytatódik a fejlődő és különösen a feltörekvő, nagy gazdaságok dinamikus fejlődése, ami lendületet ad a világ gazdaságnak és világkereskedelemnek is;
- A Kárpát-medence országai visszatérnek a válságot megelőző dinamikus növekedési pályára.

A külső feltételek kedvezőbb vagy kedvezőtlenebb alakulása esetén a célkitűzéseket módosítani szükséges. Ezért az eredményeket félévente értékeljük a globális folyamatok tükrében.

1. Exportfejlesztés, magyar vállalkozások exportorientáltságának növelése

A magyar gazdaság exportképességének és kiviteli teljesítményének javítása a következő területeken igényli az **állam fokozott szerepvállalását** :

- 1.1 Az export **földrajzi diverzifikációjának** elősegítése erőteljes gazdaságdiplomáciai aktivitással;
- 1.2 Az export **termékszerkezetének diverzifikálása**, az Új Széchenyi Terv új ágazati fókuszainak kiemelt kezelése a külgazdaság-fejlesztésben is;
- 1.3 Kereskedelemfejlesztési program kialakítása a hazai **kkv-k exportképességének** erőteljes **javítására** és piaci rádiuszának szélesítésére;

1.1 A földrajzi szerkezet diverzifikálása

A tartósan magas exportnövekedés és a külkereskedelmi többlet fennmaradásának feltétele, hogy a magyar külkereskedelem földrajzi és áruszerkezete tovább diverzifikálódjon, és Magyarország külkereskedelme, ezáltal a magyar gazdaság növekedése kevésbé függjön egy-egy ország vagy ország-csoport konjunkturális helyzetétől. A külkereskedelem jelenlegi erős földrajzi és termékkoncentrációja ugyanis növeli a nemzetgazdaság sérülékenységét a kedvezőtlen külső hatásokkal szemben.

A Külgazdasági Stratégia három irányban tűzi ki célul a külkereskedelmi kapcsolatok földrajzi diverzifikációját, ezek az alábbiak:

- Erőteljes keleti nyitás,
- Erős rácsatlakozás a nagy európai exportőrökre,
- Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés (részletesebben lásd 2. fejezet)

Erőteljes keleti nyitás

A keleti országokba irányuló exportfejlesztés azon a célkitűzésen alapszik, hogy a hazai vállalkozások is növekvő arányban profitáljanak exportjukon keresztül a dinamikusan fejlődő gazdaságok (Kína, India, Oroszország) importnövekedéséből. Ázsia esetében arra lehet számítani, hogy a magyar export az átlag kétszeresével növekszik, így részaránya a jelenlegi 6%-ról 2015-re 10%-ra emelkedik.

- **Kínában** leginkább ígéretes területek: orvosi műszer és berendezés, agrárium és élelmiszeripar, környezet- és vízipar, alternatív energia, továbbá korszerű gyártási technológiák szinte bármely területen. Az áruexport mellett Kína felé erősíteni célszerű a technológia exportot, szolgáltatás exportot (pl. rajzfilm design, ipari design, divat-ipar, turizmus) és a magyar tőkekihelyezést.
- **Oroszország** tekintetében az ágazati kooperációkon (energetika, egészségipar, turizmus, agrárium, stb.) felül a magas hozzáadott értékkel rendelkező ágazatokban is ösztönözzük a kapcsolatok fejlesztését. Az áruforgalmi kapcsolatokon túlmutató együttműködési formák, a projekt szemléletű együttműködés szélesebb körű elterjesztésével ezen a piacon jelentős eredményeket érhetünk el. A szövet-

ségi és regionális szinten meghirdetett nagy állami programok és regionális célprogramokhoz való magyar csatlakozással bővíthetők a kereskedelmi kapcsolatok. A közvetlen regionális üzleti kapcsolatokban rejlő lehetőségeket is ki kell használnunk az export fokozása érdekében.

- **India** esetében ágazati szinten az agrárgazdasági kapcsolatok fejlesztését kellene minél előbb felkarolni. India legnagyobb kihívása a következő években a mezőgazdasági termelés stabilizálása lesz, az élelmiszerbiztonság szempontjából. Ez hatalmas lehetőségeket kínál a magyar agrárium, az élelmiszer-feldolgozóipar és a mezőgazdasági gépgyártás területén dolgozó cégeknek. A komplett mezőgazdasági technológiák meghonosítása Indiában kiváló példája lehetne a komplex magyar tudásexportnak.
- **Koreába** irányuló exportunkban növekedést ígérő területek a gépipar, a járműipar és az elektronikai ipar, valamint a hagyományosnak tekinthető mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek mellett egyes gyógyszer alapanyagok és vegyipari termékek, fogyasztási cikkek. Ígéretes új területnek tekinthető a megújuló energia és zöld iparágak, az ICT valamint a biotechnológia.
- A Kelet felé történő nyitáshoz nem hagyható figyelmen kívül az **ASEAN** gazdasági társulásának néhány tagja (Szingapúr, Malajzia, Indonézia, Vietnam, Thaiföld), melyek az EU felé történő erőteljes expanziójuknál hazánkat is megcélazzák kereskedelmi és befektetési vonatkozásokban egyaránt.
- Ugyancsak nem hagyható figyelmen kívül az **Afrikában** és az **Öböl térségben** kiemelkedően jól teljesítő országok csoportja, mellyel a kereskedelmi és befektetési, valamint turisztikai kapcsolatainkat erőteljesen fejleszteni szeretnénk (pl. DAK és néhány más szub-szaharai ország, Egyiptom, az Öböl-országok) – természetesen a jelenleg zajló társadalmi, gazdasági változások remélhetőleg mielőbbi rendeződését követően.
- Oroszország mellett erőteljesen fejlődnek kapcsolataink a többi **FÁK** országgal is, ezekre a kapcsolatokra a jövőben érdemes kiemelt figyelmet szentelni. Ezekben az országokban a kormányzat teljes támogatásával szerteágazó gazdaságfejlesztési, korszerűsítési és diverzifikációs programok zajlanak, amelyekhez kapcsolódóan magyar kkv-k is üzleti lehetőséget találhatnak (főleg az energetika, a vízgazdálkodás, a szennyvíz-kezelés, a hulladék feldolgozás, a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az egészségügy és az oktatás területein).
- A magyar exportőrök számára fontos piac lehet **Törökország**, ahol a főbb kitörési pontok az alábbiak lehetnek: élőállat-kivitel (vágó- és tenyészmарha) és állattenyésztési (szarvasmarha- és juh-) technológiák átadása, energetika (földgázszállítás és -tárolás, erőművi fejlesztés és megújuló energia-termelés), autóipar, vegyipari alapanyagok, környezetvédelem, valamint szennyvíztisztítás.

Erős „rácsatlakozás” a nagy nyugat-európai exportőrökre

A hazai beszállítók számára pótlólagos exportfejlesztési lehetőséget biztosíthat a Magyarország hagyományos exportpiacain tevékenykedő cégek kiviteli tevékenységére való „rákapcsolódás”. A magyar beszállítók tehát profitálhatnak a középtávon is legnagyobb exportpiacot jelentő fejlett európai országok Ázsiába, Latin-Amerikába, illetve az arab országokba irányuló, dinamikusan növekvő exportjából.

- A fejlett nyugat-európai országok kiviteli adataiban is jól kimutatható a gazdasági válság által kevésbé érintett ázsiai országok (különösen Kína, India) kiemelkedő fejlődése. Elsősorban **Németország** emelhető itt ki, ahová igen jelentős a magyar beszállítás. Németország az utóbbi években az EU teljes kínai exportjának 40-50%-át adja, és a Kínába irányuló német export növekedése 2010-ben meghaladta a 40%-ot, a MERCOSUR országok irányában pedig még magasabb volt. A hazai cégeknek többek között kapacitás és tőke hiányában kisebb esélyük van a fent említett hatalmas piacok közvetlen meghódítására, ugyanakkor az itt sikereket elérő fejlett nyugat-európai vállalatok beszállítójaként ők is részesülhetnek a fejlődés nyújtotta lehetőségekből.
- Az **osztrák gazdaság** összefonódásának mértéke a német gazdasággal erős. Számos osztrák cég beruházásokkal, ill. beszállításokkal is követi harmadik országokba azokat a német ipari befektetőket, amelyekhez már régóta szoros és bevált együttműködés fűzi. Ezek az osztrák cégek addicionális lehetőségként jelennek meg a magyar export számára is, ráadásul többnyire igényes technológiai és gyártási szegmensekben.
- Stabil beszállítói kapcsolatokat jelenthetnek a magyar cégek (elsősorban elektronikai, fém- és gépipari szegmens) számára a **skandináv** kkv-kkal való együttműködések fejlesztése. Ezek a cégek rendkívül erős piacszerzési képességgel rendelkeznek, és érdekeltek bérgyártásban is.

Visegrádi együttműködés

A hazai vállalatok exportja számára tovább növekvő piacot jelenthetnek a visegrádi országok, amit az elmúlt évek folyamatai már alátámasztottak. A **V4 országokban** pozícióink javítását elsősorban a gépipar és az elektronika részarányának, az optikai és számítástechnikai berendezések, valamint a vegyipari, gyógyszeripari és acélipari termékek kkv szektorai piaci részesedésének növelésével lehet elérni. Középtávon a magyar élelmiszeripar, építőipar, és a zöld ipar üzleti lehetőségeinek bővülésével lehet számolni. Kiemelt kezelést igényel a 38 millió fogyasztót felölelő **lengyel** piacon való jelenlét erőteljes erősítése tekintettel arra, hogy exportpozíciónk az EU-csatlakozás óta visszaesett, továbbá a külkereskedelmi mérleg egyensúlya e viszonylatban folyamatosan romlik. Növekvő gazdasága, a töretlen fogyasztói hajlandóság, a modernizálódó infrastruktúra jó alapot teremt ahhoz, hogy Lengyelország számottevő felvevőpiaca legyen a jövőben a magyar termékeknek. A termékdiverzifikáció szempontjából kiemelt ágazatok ebben a viszonylatban a gyógyászati termékek, a hulladékgazdálkodás, a turizmus, az IT és zöldtechnológia szektor.

1.2 Az új ágazatok külgazdasági súlyának növelése

A Külgazdasági Stratégia célul tűzte – földrajzi diverzifikáció mellett – a termékdiverzifikáció növelését is. Az Új Széchenyi Terv kiemelt gazdaságfejlesztési irányjaival összhangban a külgazdaság-fejlesztés ágazati fókuszai a következő területekre összpontosulnak, pótlólagos felvevőpiacot teremtve a fejlesztések által létrejövő többletkínálatnak:

- egészségipar/gyógyszeripar,
  - mezőgazdaság/élelmiszeripar,
  - járműipar,
  - kreatív/innovatív iparágak,
  - zöld iparágak,
  - szolgáltatások.
-
- **Egészségipar**

Az egészségiparban a már ma is tradicionálisan erős hazai gyógyszergyártás mellett jelentős, még részben kihasználatlan külpiazi lehetőségekkel rendelkeznek a gyógyító-megelőző és rehabilitációs szolgáltatások, az oktatási kapacitások kihasználása, a kiszolgáló- és háttérágazatok (gyógyászati segédeszköz, orvosi műszer), az ezeket megalapozó kutatások, az egészségtudatos életmódhoz kapcsolódó termékek gyártása, az ásványvíz-termelés is. A már meglevő K+F kapacitások gyors bővülésére van lehetőség a klinikai kutatások területén is.

➤ **Járműipar**

A járműiparban két nagy területen van lehetőség elsősorban az indirekt export bővítésére: az autóipar a magyar külgazdaság kulcságazata, a következő években várható termelésbővülés a hazai kkv-beszállítók számára is növekedési lehetőséget jelent. A járműipari alkatrészgyártó beszállítói rendszerek mellett a járműipari innovációk és K+F kapacitások kihasználása kínál lehetőségeket. Az autóiparon kívül az egyéb járműgyártás jelentősége is nőhet a következő 3-4 évben: egyre több magyar cég képes például a közismeretlen magas technológiai követelményeket támaztó repülőgépiparnak is beszállítójává válnia.

➤ **Kreatív és innovatív iparágak**

A kreatív/innovatív iparágak területén nemcsak a már említett járműipar és egészségipar, hanem az informatikai innovációk esélyei is nagyok, és európai szinten is jelentőssé válhat a hazai rajzfilm, design, valamint a webes és internetes szolgáltatás.

➤ **Zöld gazdaság**

A zöld gazdaságban szinte egyedülálló lehetőséget kínál a geotermikus energia hasznosításához kapcsolódó technológiák. A biomassza alapú energiatermelés és a hozzá kapcsolódó technológiák fejlesztése, átadása akár érdemi exportbővülést is jelenthet, elsősorban Kelet-Európa felé. A környezetvédelmi háttérpar klasszikus területeinek (hulladékkezelési technológiák, ivóvíz- és szennyvíz-kezelés) új piacot jelenthet a Nyugat-Balkán és a fejlődő országok széles köre, ahol uniós és más nemzetközi finanszírozással indulnak infrastrukturális projektek.

➤ **Mezőgazdaság, élelmiszeripar**

A magyar gazdaságban tradicionálisnak tekinthető mezőgazdaság és élelmiszeripar exportpotenciáljában rendkívül komoly, eddig ki nem aknázott lehetőségek rejlenek, aminek jelentőségét az élelmiszerbiztonság és –ellátás világszintű felértékelődése még inkább hangsúlyossá teszi.

A fenti tradicionális ágazat egy új, a zöld iparhoz tartozó perspektivikus területe a biokertészet és a bio-élelmiszeripar. Az innovatív technológiák fejlesztése a fenntartható mezőgazdaság kialakításában rendkívül fontos világgazdasági kérdés lesz az elkövetkező évtizedben. Magyar cégek korábbi tapasztalatokra és hagyományokra építve lehetnek sikeres szereplői az új iparágnak.

➤ **Hagyományos iparágak**

Az egyéb hagyományos iparágak (textilipar, csomagolóipar) az elmúlt 20 évben nagyon komoly veszteségeket szenvedtek el (részben belső okokból, részben a világgazdaság szerkezetének átalakulása miatt). Azonban ez a válsághullámokkal terhelt időszak – mintegy evolúciós folyamat – kialakított egy nagyon versenyképes, világszínvonalon termelő kkv-réteget. Ezeknek a cégeknek a támogatása a nagyobb munkaerőigény-növekedés miatt is fontos a magyar állam számára.

➤ **Szolgáltatások**

A szolgáltatások területén komoly lehetőségek nyílnak a Kárpát-medencei gazdasági térséget átfogó üzleti-, pénzügyi- és ingatlanfejlesztési szolgáltatások fejlesztésében, valamint addicionális exportlehetőséget kínál a felsőoktatási szabadkapacitások kihasználása.

1.3 A kkv-k exportképességének erősítése

A Külgazdasági Stratégia egyik legfontosabb feladatának tekinti a **kis és közepes méretű vállalkozások** (kkv-k) **exportpotenciáljának fejlesztését, nemzetközi jelenlét-**

ének növelését. A kkv-k jelenleg nagyon alacsony részesedéssel rendelkeznek a magyar exportban, ezért alapvető célkitűzés részarányuk növelése. E vállalati kör exportképességének javításához szükség van támogatásukra a külpiacra lépéshez szükséges tudás, ismeretek és készségek elsajátításához.

A kkv-k exportjának növelését célzó intézkedések, programok kialakítása során figyelemmel kell lenni arra, hogy azok az exportképesség különböző stádiumaihoz igazodva, **a megcélzott vállalkozói kör igényeinek megfelelően**, specializáltan kerüljenek kialakításra. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy egymástól különböző megközelítésre (intézkedésekre, programokra) van szükség az export terén még kezdőnek számító, illetve már gyakorlattal rendelkező kis- és középvállalkozások esetében:

- A potenciális exporttermékkel rendelkező, versenyképes, de a külpiacokon még kezdő vállalkozások esetében az **exportképesség megteremtése**, a külpiacra lépés előtt álló akadályok áthidalása speciális eszközrendszer kialakítását és alkalmazását igényli;
- A külpiaci tapasztalatokkal rendelkező vállalkozások számára az **export további bővítéséhez**, az új piacokon való megjelenéshez szükséges feltételek megteremtése a legfontosabb feladat.

2. Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés

A Magyarországgal szomszédos államok kiemelt célterületet jelentenek a magyar export és tőkeexport számára. A szomszédos országok jelentős része EU-tagállam, illetve várhatóan azzá válik, ami ösztönző hatással lehet a térségben a gazdasági kapcsolatok fejlődésére és arra, hogy a magyar vállalkozások kihasználják a közel 50 milliós regionális piac nyújtotta lehetőségeket. Ezért Magyarország regionális vezető szerepét erősítendő sokrétű eszközrendszerrel kell támogatni a szomszédos országokba irányuló magyar áru- és tőkeexport növekedését.

Gazdaságdiplomáciai aktivitási súlypontok a régióban

Szlovákia	Románia	Szerbia	Horvátország	Ukrajna
magyar befektetések (déli területek)	kkv-befektetések (határmenti, közép-erdélyi, székelyföldi)	mezőgazdasági és élelmiszer-ipari együttműködések	turisztikai együttműködés	határmenti gazdasági kapcsolatok erősítése
határmenti együttműködések fejlesztése	turizmusfejlesztés, infrastruktúrafejlesztés	EU ismeretek átadása	magyar áruk tengeri szállítása	turizmus
	regionális klaszterek	közös vállalatok		
	vertikális integráció	turizmus, környezetvédelem		

Általános stratégiai cél a Kárpát-medencei együttműködés, különösen a vertikális (az alapanyag termelőtől a feldolgozón és értékesítőn keresztül a fogyasztóig terjedő) integráció erősítése, az egymás számára nyújtott piacok kiszélesítése. Ennek érdekében az Új Széchenyi Terv stratégiában megfogalmazásra került, hogy az ilyen jellegű együttműködések (például az e célra szervezett klaszterek) támogatása kiemelt feladat.

3. A közvetlen külföldi tőkebefektetések ösztönzése

A Külgazdasági Stratégia további fontos területe a közvetlen külföldi tőkebefektetések ösztönzése. A befektetés-ösztönzési rendszer továbbfejlesztésére az alábbi szempontok figyelembevételével kell sort keríteni:

- Stratégiai szemléletmód érvényesítése a támogatási rendszer továbbfejlesztése és átalakítása során;
- A beruházásoknak az elmaradottabb térségekbe történő terelése;
- Újrabefektetések növelése;
- Hazai kkv-háttéripár erősítése;
- Kiseb befektetők vonzására is alkalmas befektetés-ösztönzési gyakorlat kialakítása;
- Új, nagybefektető országok terjeszkedésében rejlő lehetőségek jobb kihasználása;
- Súlyponti ágazatok kiemelt kezelése.

A Kormány tervei között szerepel a **befektetés-ösztönzési politika finomhangolása**, mivel a beruházások hatásvizsgálatán keresztül a rövidtávú költségvetési szemlélet felől

át kíván térni a teljes nemzetgazdaságra gyakorolt, **hosszabb távú, stratégia célokat előnyben részesítő szemléletmódra**. A korábbi években a befektetés-ösztönzés legfőbb és szinte kizárólagos mérőszáma a külföldi befektetés nagysága volt, továbbá figyelembe vették a létrehozandó munkahelyek számát és a tervezett export értékét is. Fontos azonban az is, hogy az új befektetések hogyan hatnak a makrogazdasági egyensúlyra és egyéb makrogazdasági mérőszámokra (ilyen a bruttó nemzeti jövedelemre (GNI) vagy a fizetési mérlegre gyakorolt hatás). A Magyarországra napjainkig beáramló tőkeálmányhoz kapcsolódó jövedelem egyenlegromlás hatására a bruttó hazai termék és a bruttó nemzeti jövedelem aránya folyamatosan romlott, és eléri a 6%-ot (a GDP javára). **Törekednünk kell arra, hogy a jelentős GNI/GDP rés a következő években fokozatosan szűküljön.**

Kiemelt célja a kormánynak, hogy ne csak új befektetők érkezését segítse elő, hanem a már itt megtelepedett beruházókat a támogatásokkal együtt járó kötelező üzemeltetési időszakon túl is maradásra, és újabb beruházásokra ösztönözze, ezzel is elősegítve azt, hogy a magyar állami pénzek felhasználásával megvalósult beruházásokból származó profit Magyarországon maradván a gazdaság fejlődését szolgálja.

A befektetés-ösztönzési rendszer finomhangolásához kapcsolódik az a törekvés is, hogy a Kormány nagyobb hangsúlyt kíván adni a **beruházások elmaradottabb térségekbe történő terelésének**. Ezek a kiemelten fejlesztendő területek az ország keleti és déli részei.

A válság óta a külföldi kis és közepes vállalkozások egyre nagyobb része helyezi ki tevékenységét külföldre, és e **kisebb ügyletek más típusú befektetés-ösztönzési gyakorlatot kívánnak**, mint az „óriás” beruházások.

A külső egyensúlyra gyakorolt hatás szempontjából fontosnak tartjuk azt is, hogy a **hazai kkv-k egyre erősebb háttériparát adják a külföldi vállalatok hazai termelésének** (beszállítás). A hazai kkv-k ezzel közvetve a nagy külföldi vállalkozások exportjához járulnak hozzá, és importot helyettesítenek, vagyis – két oldalról is – pozitívan járulnak hozzá a folyó fizetési mérleg alakulásához. A versenyképes hazai beszállítói iparág hazánk tőkevonzó képességét is javítja.

A befektetés-ösztönzés területén is az Új Széchenyi Tervben kijelölt ágazatok élveznek prioritást, amelyek a következők

- egészségipar
- élelmiszeripar
- gyógyszeripar
- biotechnológia ipar
- járműipar
- megújuló energiák hasznosítására irányuló iparágak és zöldgazdaság fejlesztés
- nemzeti kulturális örökséghez kapcsolódó turisztikai szolgáltatások
- logisztika
- regionális szolgáltató központok létesítése
- kutatás-fejlesztési beruházások.

Nem kívánja viszont a Kormány állami forrásokkal támogatni a bioethanol és biomassza beruházásokat, a koncesszióköteles tevékenységre irányuló beruházásokat, valamint a

turisztikai luxusberuházásokat, illetve a támogatás nélkül is hagyományosan nagy megtérülési rátával működő turisztikai beruházásokat⁵.

A hagyományos nagy tőkekihelyező térségek (Észak-Amerika, Nyugat-Európa, Japán) mellett egyre erőteljesebben jelennek meg a **BRIC országok** (Kína, India, Brazília, Oroszország), ill. arab országok is európai befektetési szándékkal. Ezen országok befektetéseikért erős verseny bontakozik ki, de ezek kiaknázása plusz tőkebefektetést jelenthet, illetve segíti diverzifikációs szándékainkat is. Az USA-ból érkező befektetések elsősorban nem a feldolgozóipar, hanem a szolgáltatások, ill. az élettudományok, biotechnológia, IT területeit preferálják. A feltörekvő országok beruházásai elsősorban vállalati felvásárlás, vegyes vállalat formájában valósulnak meg, ill. kész projekttervek iránt érdeklődnek. Ez utóbbi jellemző az arab országok befektetőire is.

A befektetés-ösztönzés konkrét **ágazati súlypontjait** az V. melléklet tartalmazza.

V. A külgazdasági stratégia céljainak megvalósítását szolgáló eszközrendszer fejlesztése

A Külgazdasági Stratégia vázolt célkitűzései csak adekvát eszközrendszer alkalmazásával valósíthatók meg. Az alábbiakban táblázatos áttekintést adunk a Külgazdasági Stratégia céljairól, valamint a célkitűzések eléréséhez szükséges eszközökről, amelyeket alkalmazásuk jellege (meglévő, illetve újonnan bevezetett eszközök) szerint vettünk számba.

A Külgazdasági Stratégia céljai és eszközei

CÉLOK	ESZKÖZÖK	
	Meglévő eszközök továbbfejlesztése	Új eszközök
MAGYAR VÁLLALKOZÁSOK (FŐKÉNT KKV-K) NEMZETKÖZI PIACOKON VALÓ TÉRNYERÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE		
	Kereskedelemfejlesztési pályázatok	Kereskedőház
▪ Földrajzi diverzifikáció, ▪ Termékdiverzifikáció, ▪ Kkv kereskedelemfejlesztés, ▪ Kkv-k tőkekihelyezése.	Kereskedelem-fejlesztési rendezvények, üzleti delegációk	Exportakadémia
	Beszállítói program	"Export házhoz jön"
	Exportfinanszírozási rendszer fejlesztése	Export directory-k
	EU-s pályázatok	Klaszteredés, konzorciális együttműködések
		Rendszer-export támogatása
KÁRPÁT-MEDENCEI GAZDASÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉS		

⁵ A 8/2007. (I.24.) GKM rendelet helyébe lépő EKD jogszabály szerint

▪ Termék és tőkeexport növelése a régióba, ▪ Regionális gazdasági együttműködés erősítése.	Regionális klaszterképződés támogatása
	Kkv-együttműködés támogatása
	Stratégiai jelentőségű programok támogatása
	Határmenti infrastruktúra és közlekedésfejlesztés
	Kárpát-medencei szak- és felnőttképzés támogatása
	Kutatóműhelyek
	Agrárprojektek kidolgozása és támogatása
	Kormányzati fejlesztési központok létrehozása
	Vegyes kamarai együttműködés
	Vállalkozásfejlesztési Központok Hálózata

BEFEKTETÉS-ÖSZTÖNZÉS

▪ Külföldi közvetlen tőkebefektetések ösztönzése Magyarországon.	Támogatási rendszer finomhangolása	Kkv-kra szabott befektetés-támogatási eszköz kidolgozása
	After care	Támogatási rendszer kisösszegű beruházásokra
	Magyarország image javítása	

GAZDASÁGDIPLOMÁCIA

▪ Külgazdasági intézményi háttér erősítése.	Régiós/tartományi együttműködés
	Kötött segélyhitel
	GVB-k, üzleti tanácsok
	Külpiaci hálózat hatékonyságnövelése
	Intézményi koordináció erősítése

1. Az exportpotenciál bővítését és fejlesztését, a magyar vállalkozások nemzetközi piacokon való térnyerését szolgáló új eszközök

Az exportpiacok bővítése és fejlesztése érdekében a legfontosabb célcsoportot az a vállalkozói réteg képezi, amely

- egyfelől megfelel a kkv-k támogathatóságát behatároló nemzetközi kritériumoknak (250 fő alatti foglalkoztatás, kb. 500 M és 5 Mrd Ft közötti árbevétel);

- másfelől már rendelkezik bizonyos nemzetközi tapasztalatokkal, illetve
- vannak versenyképes termékei és szolgáltatásai (számítások szerint 4-5000 ilyen kkv van magyar tulajdonban).

A Külgazdasági Stratégia mint lehetséges célcsoportot figyelembe veszi továbbá azokat a vállalkozásokat is, amelyeknek elképzelései vannak a külpiaci kilépéshez, de ez elsősorban termék- és technológia-fejlesztési támogatásokat igényel.

1.1 Exportképesség megteremtését szolgáló új programok, intézkedések

Kereskedőház

A kereskedőház integrátor jellegű szervezet, amelynek létrehozása a hazai kkv-k külpiacokra jutásának segítségét célozza, a forráshiánnyal, piaci ismeretek hiányával, külkereskedelmi gyakorlat hiányával jellemezhető termelőktől gyűjtve össze az árukat, és juttatva el a piacokra.

Az elmúlt húsz évben a multinacionális cégek egy-egy adott régióban kialakított saját értékesítő bázisának kiszorító hatása érvényesült, amelynek következtében a hazai kkv-k – elsősorban a kezdő vállalkozások – termékeinek külpiaci értékesítési feltételei is jelentősen romlottak, amit a kkv-k tudásdeficitje csak tovább növelt. A kormányzat a hazai kkv-k által termelt, exportképes termékek külpiaci értékesítését állami eszközökkel is elő kívánja segíteni. A pilot jelleggel, állami eszközök bevonásával létrehozandó kereskedőház a kkv-szektor exportjának a támogatására jön létre, olyan eszközöket alkalmazva, amelyek lehetővé teszik e vállalati kör számára a távolabbi exportpiacokra való jutást, például az e-kereskedelem révén. Az Új Széchenyi Terv is hangsúlyos szerepet ad a kkv-k piacképes termékeinek és potenciális piacainak feltárása.

A kereskedőházban részt vevő vállalkozásoknak az idők folyamán – elérve egy meghatározott nagyságrendű forgalmat – képessé kell válnia önálló külkereskedelmi tevékenység folytatására.

Indokolt, hogy a későbbiekben több kereskedőház jöjjön létre, hiszen célszerű, hogy a különböző ágazatokban és/vagy piacokon szakosodott vállalkozások tevékenykedjenek. A megalapozott indítás érdekében azonban kezdetben egy, pilot-projektnek tekinthető kereskedőház alapítása tűnik célszerűnek. Az indításkor javasolt egy adott piaci szegmensre fókuszálni.

A sikeres indítás két alapfeltétele a szakértelem és a szükséges kezdőtőke megléte. A szakértelem a szakmai szövetségekkel, a kamarákkal és korábbi külkereskedelmi tapasztalatokkal rendelkező szakemberekkel való együttműködés révén, a pénzügyi alapok a költségvetési keretek, a banki finanszírozás és az EU-s pénzek együttes felhasználásával biztosíthatók.

A kereskedőház intézménye különösen a távoli nagy országokba történő megrendelések teljesítését hivatott segíteni, mert a magyar termelők kisebb árukészletét összegyűjtve nagyobb volumenben történhet a kiszállítás.

A keleti piacra lépés iránt érdeklődő magyar cégek aktivitását növelheti továbbá, ha jól megválasztott helyszíneken, egy vagy több üzleti inkubátor megnyitására kerül sor, ahol a magyar cégek kedvező költségszint mellett kapnak lehetőséget – technikai, nyelvi és egyéb szolgáltatások igénybevételével – e piacok megismerésére.

Exportakadémia

A tematikus képzési elemekből álló, új, komplex export-képzés a kkv-k információellátásának, felkészültségének javítását, valamint a nemzetközi piacokon történő megjelenéshez szükséges ismereteik bővítését célozza meg. Kiemelt jelentősége van a külkereskedelem-technikai ismereteket elősegítő képzésnek és az ország-specifikus ismeretek bővítésének. A képzési program kialakításánál támaszkodni lehet az eddig az ITD Hungary keretében, az Enterprise Europe Network hálózat tagjaként működtetett ASTRA Export Inkubációs Program tapasztalataira. A képzési programok kialakítását és működtetését a Nemzeti Külgazdasági Hivatal és a kamarai szervezetek szoros együttműködésében tervezzük megvalósítani. A program által megcélzott potenciális exportálói kör beazonosításában az ágazati szövetségek információs bázisára célszerű támaszkodni.

„Export házhoz jön”

Az „Export házhoz jön” program elindításával kistérségi szinten kívánjuk felmérni a kkv-k piacépes termékeit, szolgáltatásait, és állami segítséggel ösztönözni külpiacra lépésüket. A szakmailag még nem eléggé felkészült kkv-k támogatására egyedi exportfejlesztési terv kialakítását célzó exporttanácsadói hálózat, illetve az exportértékesítés folyamatában segítséget nyújtó külkereskedelmi gyakornoki hálózat felállítását tervezzük a Nemzeti Külgazdasági Hivatal keretében, a területi kamarák aktív bevonásával.

Export directory(k) készítése

A magyar exportőrök adatbázisának összeállítása és folyamatos aktualizálása, a Nemzeti Külgazdasági Hivatal gondozásában, új eszközként elősegíti a kínálgó piaci lehetőségekre történő gyors reagálást, a piaci partner megtalálását, a kapcsolatteremtést. A magyar kkv-k külpiacra lépését segítő gyakorlati ismeretek megszerzésében komoly támogatást jelent olyan kiadvány készítése is, amely összefoglalja az exportösztönzéshez kapcsolható valamennyi lehetőséget és szolgáltatást, amit e vállalatok igénybe vehetnek.

Konzorciális együttműködés elősegítése

Kedvező nemzetközi tapasztalatok mutatják, hogy a kkv-k konzorciális együttműködése, amelynek során bizonyos tevékenységeket közösen, a konzorciumon keresztül végzik, ill. vesznek igénybe szolgáltatásokat, komoly költségcsökkentést eredményez az érintett cégeknél, ill. kedvezőbb értékesítési árak elérését teszi lehetővé. A konzorcium által

nyújtott szolgáltatások a tevékenységek széles körére terjedhetnek ki: anyagbeszerzés, minőségellenőrzési rendszer működtetése, közös kiállítási részvétel, oktatás, külföldi marketing utak megszervezése, szállítmányozás, piackutatás.

Klaszteresedés

A klaszteresedés elősegítése további lendületet ad a kkv-knak a külpiacon való megjelenéshez szükséges gazdasági erő és tudás előteremtésével. A már működő klaszterek kedvező tapasztalatai alapján célszerű a kkv-k klaszter-együtműködéseinek ösztönzése további ágazatokban is (pl. a környezetvédelmi iparban). A klaszterekkel történő együtműködés a Nemzeti Külgazdasági Hivatal kereskedelem-fejlesztési akcióinak megvalósításában hatékonyan növeli a programok eredményességét.

A klaszteresedés folyamatának elősegítésében fontos szerepet játszik - az EU által a közelmúltban elfogadott - Klaszter Együtműködés középtávú, 2011-14-re szóló projektje (ClusterCOOP), amely határokon átfelölő, a kkv-k nemzetközi piacokon való térnyerését támogató, nemzetközi klaszterek kialakítását és együtműködésének megerősítését célozza meg. A projekt megvalósítására a közép-európai régióban, a V4 országokon kívül Németország, Olaszország, Szlovénia klaszter együtműködésben érdekelt államigazgatási szervei, ill. egyetemei, önkormányzatai részvételével kerül sor. Jelentős eredmény várható egy közös tudásbázis magyarországi központú létrehozásával.

Rendszer-export támogatása

A termelési rendszer-exportot lebonyolító, vagy annak lebonyolítására alkalmas társaságok és az ilyen szakmai háttérrel nem rendelkező hazai kkv-k közötti kapcsolat megteremtésével bővíthető a külpiacon beszállító kör, ill. megteremthető a piacra lépéshez szükséges áru- és szolgáltatásalap, amelynek révén lehetővé válik a partnerországok fejlesztési projektjeiben, közbeszerzési eljárásaiban való részvétel. A Nemzeti Külgazdasági Hivatal beszállítói programjának és direkt export promóciós tevékenységének új területe, hogy termelési rendszer-exporttal foglalkozó cégeknek célzott szakmai rendezvényeket szervezzon.

2. Kárpát-medencei Gazdasági Övezet megteremtésének eszközrendszer

Befektetés- és exportösztönzés

A Kárpát-medencei Gazdasági Övezetre vonatkozó befektetés- és exportösztönzés célja, hogy állami eszközök felhasználásával segítse elő a magyar vállalatoknak a Kárpát-medencei célterületekre irányuló üzleti befektetéseit. Fontos célkitűzés, hogy az állami befektetés-ösztönző programok mellett, a magántulajdonban lévő kockázati tőke társaságok és a kereskedelmi bankok is bekapcsolódjanak a programokba.

Regionális klaszterképződés támogatása

A támogatási eszköz azt célozza, hogy olyan regionális, Kárpát-medencei szintű klaszterek jöjjenek létre, amelyek a magyar gazdaságpolitika által megjelölt fejlődési irányokat, legfőbb prioritásokat tekintik irányadónak. Ezek a fejlődési irányok (programok) csak akkor lehetnek makro-regionális szinten is sikeresek és vonzóak, ha az egész régió számára növekedési esélyt jelentenek a globális gazdaságon belül.

Kis- és középvállalkozások támogatása

A kkv-k támogatásának célja a Kárpát-medencei célterületeken működő, magyar tulajdonban lévő kkv-k fejlődésének – magyar állami, illetve magánbefektetői forrásokból történő – előmozdítása. A kkv-szektor akár viszonylag kis összegű külső támogatás igénybevételével is gyors és érzékelhető eredményeket képes felmutatni mind a foglalkoztatás, mind a növekedés területén. Mivel a kkv-k sok esetben nem rendelkeznek megfelelő szakmai tudással és tapasztalattal a finanszírozási programok igénybevételéhez, számukra biztosítani kell a hatékony tanácsadást. Ez tenné lehetővé számukra az adott országon belüli, illetve EU-s finanszírozási programokba való hatékonyabb bekapcsolódást. Pilot projektként a Széchenyi Kártya határon túlra való kiterjesztésének a terve említhető meg, ami az MKIK vegyes kamaráinak közreműködésével valósul meg.

Stratégiai jelentőségű (kiemelt) programelemek támogatása

A támogatás a nemzetpolitikai szempontból fontos célterületeken előirányzott, nagyobb léptékű, átfogó programok megvalósítását kívánja elősegíteni, amelyek az átlagosnál is nagyobb mértékű állami szerepvállalást igényelnek: fürdőhelyfejlesztés, ipari és szolgáltató ingatlanok fejlesztése (ipari parkok és inkubátorházak létrehozásának támogatása), kiemelt közlekedési projektek, határon túli felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó

innovációs és K+F+I központok támogatása és fejlesztése (magyarországi és határon túli intézmények közötti együttműködés támogatása).

Határ menti infrastruktúra- és közlekedésfejlesztés

A határ menti infrastruktúra-fejlesztési támogatás célja azoknak a konkrét projekteknek és fejlesztési elképzeléseknek az előmozdítása, amelyek a határon átnyúló infrastruktúrafejlesztések (közutak, vasutak, kerékpárutak, hidak, kompkapcsolatok) megvalósítását, illetve a tömegközlekedési kapcsolatok kialakítását tűzték ki célul, ezáltal hozzájárulva a térségi szintű integráció és gazdasági kapcsolatok elmélyítéséhez. Ezek a fejlesztések többnyire olyan, a határok „árnyékában” található elmaradott területeket érintenek, ahol az infrastrukturális kapcsolatok helyreállítása pezsdítő hatással van a társadalmi és gazdasági viszonyokra. (A páneurópai közlekedési folyosók kapcsolódásai, a szűk keresztmetszetek felszámolása, határokon átnyúló vasúti, közúti kapcsolatok és belvízi hajózás támogatása, közös ipari parkok, szolgáltatási és logisztikai központok létrehozásának kiemelt támogatása.)

Kárpát-medencei szak- és felnőttképzés támogatása

A támogatás regionális szak- és felnőttképzési programok tervezését és megvalósítását célozza, amelyek alapul szolgálhatnak a Kárpát-medencei munkaerőpiac fejlődéséhez. A programot a reális gazdasági igények figyelembevételével, hosszú távú szemlélettel és a Kárpát-medencén belüli munkaerő tulajdonságain alapulva kell kialakítani. A határon túl élő magyarokra gazdasági tényezőként kell tekinteni, ahol az azonos nyelv használata erősíti az együttműködés lehetőségeit, közös vállalatok létrehozása, a határon túli piacok kihasználása, nagy felvevőpiac lehetősége formájában.

Kutatóműhelyek létrehozása

A Kárpát-medencei Gazdasági Övezet fejlesztési lehetőségeinek szellemi háttérét jelentő műhelyek javaslatokat készítenek a magyar kormányzat számára, helyi szemszögből, a szubszidiaritás elvére építve a regionális gazdasági fejlesztési lehetőségek feltérképezésére, a részletes kormányzati stratégia kidolgozásának elősegítésére.

Agrárium

Az agrárium területén való együttműködés bővítése a szomszédos országokkal, agrár al-projektek kidolgozása, mikrohitel programok támogatása a határon átnyúló befektetések ösztönzésére.

3. A befektetés-ösztönzés eszközszerének fejlesztése

Támogatási rendszer finomhangolása

A közvetlen külföldi befektetéseket ösztönző támogatási rendszert abban az irányban szükséges továbbfejleszteni, hogy a támogatás odaítélésekor figyelembe vegyék a beruházás fizetési mérlegre gyakorolt hatását, illetve nagyobb szerephez juttassák a regionális és ágazati szempontokat. A gazdaságfejlesztési prioritásokkal összhangban előnyt élveznek azok a befektetések, amelyek Magyarország keleti és déli, kiemelten fejleszteni kívánt régiói felé, a feldolgozóipar és a K+F területére irányulnak.

Az alkalmazandó eszközök a következők:

- egyedi kormánydöntéssel megítélt beruházási és foglalkoztatási támogatás,
- képzési támogatások,
- fejlesztési adókedvezmények, ez utóbbi reformját teszi szükségessé az általános adókulcs 10%-ra mérséklése.

A Kormány a támogatási kérelmek elbírálásánál és a támogatási intenzitás megállapításánál különösen az alábbi szempontokat mérlegeli:

- a beruházás nemzetgazdaságra gyakorolt hatása (jövedelmi hatás),
- a beruházás által teremtett új munkahelyek száma és azok fenntartására vállalt időtartam,
- a beruházás által érintett régió elmaradottsága (fejlesztéséhez való hozzájárulás),
- a beruházás gazdaságösztönző hatása, különös tekintettel annak regionális gazdaságélénkítő hatására,
- a magyar beszállítók minél magasabb arányú bevonása,
- a beruházással érintett iparág által termelt hozzáadott érték,
- a beruházó tartós magyarországi jelenléte.

After care

A beruházói *after care* tevékenységnek a jövőben is kiemelt szerepet kell kapnia mind belföldön, mind a külképviseleteken végzett külgazdasági tevékenység során, annak előmozdítása érdekében, hogy a már megtelepedett külföldi vállalatok nyeresége minél nagyobb arányban kerüljön visszaforgatásra, valamint az új fejlesztési projektek gyors becsatornázása érdekében.

Nagyobb beszállítói arány

A közvetett export növelését szolgálja a beszállítói program kiemelt kezelése valamilyeni beruházási projektnél. A jövőben az EKD támogatási rendszerben résztvevő nagyvállalatokkal beszállítói együttműködésre vonatkozóan keret-megállapodást kívánunk aláírni, annak érdekében, hogy üzleti lehetőséghez jussanak a megfelelően felkészült hazai vállalkozások.

Kkv-kra szabott támogatás

A hazai kkv-k számára az EKD a jelenlegi értékhatárok mellett nem jelent reális támogatási forrást, ezért célszerű megvizsgálni egy kkv-knak kedvező beruházási támogatási struktúra kiépítésének a lehetőségét nemzeti forrásból.

Támogatási rendszer kisebb összegű beruházásokra

A kisebb összegű beruházások más támogatási rendszert igényelnek, amit elsősorban uniós forrásból tervezünk megvalósítani. Ezzel a tevékenységeik kihelyezésére készülő külföldi kkv-k, ill. a nagyberuházók kisebb összegű beruházásai mellett a magyar vállalatok hazai beruházásait tudjuk ösztönözni.

A vázolt befektetés-ösztönzési eszközök az ország tőkevonzó képessége javításának csak pótlólagos eszközei, a külföldi kis-, közép- és nagyvállalatok telephely-választási, valamint befektetési döntéseinél elsősorban a kiszámítható, hiteles gazdaságpolitikai környezet, az alacsony mértékű adóterhelés, a gyorsan, átláthatóan működő bürokrácia számít. A befektetésbarát gazdasági környezet megteremtése a kormány első feladata volt. A stratégiai gondolkodás jegyében a **versenyképesség hosszú távú javítása**, és a piaci igényekhez való alkalmazkodás érdekében a kormány átfogó oktatási-képzési reformba kezdett, amelynek során támaszkodni kíván a befektetők igényein és tapasztalatain felül az együttműködésükre is, ezért a kormány szándéka, hogy a duális szakképzésbe és a felsőfokú oktatásba a befektetőket magukat is bevonja.

Fontos továbbá a magyar **üzleti környezet**, a **versenyképességi tényezők kommunikációja** a befektetői célszágok, a megcélzott ágazatok felé, valamint egy egységes, vonzó Magyarország imidzs kialakítása és terjesztése, népszerűsítése, Magyarország megfelelő marketingje.

VI. Intézményi háttér erősítése

1. Intézmények közötti koordináció erősítése

A kereskedelemfejlesztési intézményrendszer együttműködésének erősítése

A kereskedelemfejlesztési programok megvalósítása, az eszközrendszer működtetése az NGM szakmai irányításával valósul meg. A feladatok operatív végrehajtója az 1248/2010. (XI.19.) Korm. határozattal létrejövő **Nemzeti Külgazdasági Hivatal**, amely költségvetési szervként, szervezetileg is a kormányzati munka részeként, gazdaságosabban, hatékonyabban és eredményesebben tudja feladatát megvalósítani.

Ugyanakkor a stratégia kereskedelemfejlesztési céljainak megvalósításába célszerű a **Magyar Kereskedelmi és Iparkamara** (MKIK) eddigieknél fokozottabb bevonása. A kereskedelemfejlesztés, a külgazdasági szerepvállalás a kamarák hagyományos feladatai közé tartoznak, érdemes kihasználni azokat a lehetőségeket, amelyek a gazdasági kamarák köztestületi státuszában, valamint a kamarai törvény által megfogalmazott feladatokban rejlenek. A szakképzés területén az MKIK évek óta jól működő együttműködést alakított ki a kormányzattal, ezt továbbfejlesztendő, a vállalatok nemzetközi piacokon való térnyerésének területén is hatékonyan tudna közreműködni közvetlen vállalkozói kapcsolatainak és kiterjedt országos hálózatának köszönhetően. A Kárpát-medencei térséggel történő kapcsolatok fejlesztése céljából létrehozott vegyeskamarai hálózat jelentős szerepet játszhat a térségbeli vállalkozói együttműködés erősítésében.

2. Gazdaságdiplomácia

Régiós/tartományi együttműködés

Gazdasági kapcsolataink további fejlődését reméljük a régiós/tartományi együttműködés bővítésétől, elmélyítésétől. Ez elsősorban Oroszországban, Kínában, Indiában, Törökországban hozhat érdemi gazdasági eredményt. E szemlélet eredményességét bizonyítja többek között az, hogy pl. az oroszországi rosztovi iroda megnyitása óta a megyébe irányuló magyar export 2,5-szeresére növekedett. A NGM jogelődjei számos oroszországi régióval kötöttek gazdasági együttműködési megállapodást, s ezt a kört tovább tervezzük bővíteni.

Kötött segélyhitel

A segélyhitelek bizonyítottan hatékony piacra-juttatási eszközt továbbra is ki kell használni. Az e téren kialakított kapcsolatok fenntartása és továbbfejlesztése mellett fontos a segélyhitelezési tevékenység külgazdasági stratégiában foglaltakkal összhangban álló relációs és szektorális bővítése, ennek révén a nemzetközi fejlesztési együttműködés keretében a hazai vállalkozások exportlehetőségeinek bővítése. Fontos cél a projektek megvalósítása során a magyar vállalkozói hányad növelése. A mongol, vietnami, indonéz, Sri Lanka-i, laoszi és kambodzsai kötött segélyhitelek nagyobbik részében évek óta tartó előkészítő munka testesül meg, ezek sikerre vitele a magyar gazdaságról alkotott kép egyik meghatározó eleme is lehet. Az előkészítés alatt álló üzbég, laoszi, indonéz kötött segélyhitelek körét a költségvetés helyzetétől, a Kötött Segélyezési Szakértői Munkacsoport javaslatára, a kialakítandó módszertan szerint végzett hatásvizsgálatok eredményétől függően lehetséges bővíteni.

Gazdasági Vegyes Bizottságok, üzleti tanácsok

Van számos olyan reláció, ahol elengedhetetlen az állami kapcsolatrendszer bővítése és ápolása, ami sok esetben feltétele az üzleti kapcsolatok kialakulásának, a befektetések megvalósulásának. Sok esetben pedig az üzleti kapcsolatok építésében a vállalkozói erőfeszítések, a központi kereskedelemfejlesztési akciók és az államközi kapcsolatok fejlesztésének összehangolt rendszere hozhat csak megfelelő hatékonysággal eredményt. Ennek fontos eszköze egyrészt a felsőszintű kapcsolatok rendszeressé tétele (elnöki, miniszteri, miniszterelnöki találkozók), másrészt a Gazdasági Vegyes Bizottságok (GVB-k) és üzleti tanácsok.

A GVB-k és üzleti tanácsok eddig kialakult rendszerét hatékony működtetéssel, szükség szerint újak létrehozásával kell hasznosítani a magyar vállalatok érdekében. Az ülések tematikáját a konkrét ügyletek (befektetési projektek, export iparágak elősegítése) irányába kell elmozdítani. Az államközi témák közül azokra fontos hangsúlyt helyezni, amelyek közvetlen segítséget nyújtanak az exportfejlesztéshez és a befektetés-ösztönzéshez (gondosan kiválasztott projektek kormány szintű támogatása, vonzó támogatási rendszer kialakítása minden felmerülő projektre és ennek megfelelő kommunikációja).

Külképviselési hálózat

A 8/2005. KüM-GKM együttes utasítás által 2005-ben létrejött egységes külképviselési rendszert felülvizsgálva a közeljövőben új KüM-NGM együttes utasítás kerül aláírásra az egységes állami külgazdasági külképviselési rendszer hatékonyabb működtetése érdekében. Új elem továbbá a KGSZ kiválasztás objektív rendszerének bevezetése, mely lehetővé teszi, hogy a szakmailag legfelkészültebb és legrátermettebb emberek láthassák el a magyar gazdasági érdekek képviselését a fogadó országban.

A KGSZ hálózat újragondolását követően, a jelenlegi tervek szerint 2011 nyarán az alábbi állomáshelyek meg- illetve újraindítására kerülhet sor: Vilnius, Rijád, Csungking, Düseldorf, São Paulo, Jekatyerinburg, Shenzen, Mumbai, Johannesburg/Pretoria, Kairó és New York. Ezen állomáshelyek közül néhány megnyitásának feltétele, hogy a Külügyminisztérium az adott városban Főkonzulátust nyisson meg.

3. Kárpát-medencei Gazdasági Együttműködés

Az ITD Hungary korábbi belföldi irodahálózatára építve a Nemzeti Külgazdasági Hivatal közreműködésével az NGM koordinálásával régióként **Gazdaságfejlesztési Központok** jönnek létre, melyek célja az áruk és szolgáltatások exportjával, pályázati lehetőségekkel kapcsolatos információszolgáltatás, tájékoztató fórumok kkv-k számára a szomszédos országok piacairól. Célja lehet még a kkv-k közös fellépésének támogatása az exportpiacokon, logisztikai támogatás a piacképes termékek célba juttatására, segítség a meglévő logisztikai rendszerekbe való bekapcsolódásra, a szállítási költségek csökkentésére.

A Kárpát-medencei Gazdasági Övezet létrehozásának egyes eszközei, úgymint konferenciák, üzletember találkozók támogatása, gazdaságinformációs rendszer működtetése, adminisztratív terhek felmérése, alternatívák kidolgozása, az NGM koordinálásával az **MKIK vegyes kamaráinak operatív megvalósításával történnek.**

A Kárpát-medencei Gazdasági Térségben megvalósuló beruházások támogatásának eszköz és intézményrendszere kidolgozásra, illetve átalakításra szorul. Szükséges olyan projektek kidolgozása, amelyek elősegítik a magyar tulajdonú vállalatok tőkebefektetéseit a Kárpát-medencei Gazdasági Térségben. Az intézményi háttér a következő módon épülne fel:

- Magyar Fejlesztési Bank (MFB)
- Corvinus Zrt. (jelenleg az MFB Invest Zrt. kezelésében)
- Kárpát-medencei pénzügyintézetek létrehozása

A magyarországi kkv-kkal való kereskedelem megerősítése érdekében átalakításra, illetve megerősítésre kerülne a kkv-kat támogató, határon túli **Vállalkozás Fejlesztési Központok Hálózata**. Ez részben az MKIK vegyes kamaráin keresztül, részben a jelenleg a Corvinus Zrt.-vel szerződéses viszonyban álló Határon Túli Vállalkozásfejlesztési Központokra épülne, valamint együttműködné a korábbi ITD Hungary szomszédos országokban található irodáival a Nemzeti Külgazdasági Hivatal közreműködésével.